

In dit nummer o.a.

Kroniek

Appèl afgewezen

Thema

Er wordt voor ons gebeden!

Rondblik

Met hart en ziel bijbellezen

Gemeentebreed

Tucht over ambtsdragers

Korte boekbespreking

Tieners en hun relatie met God

Boek van de maand

Op weg met ds. Philip Troost?

Persrevue

Onmisbare rust

Taal van de Heilige Geest?

Bereidheid om in een ambt te dienen

Een stuk in de (kerk-)kraag

Echt een openbaring, het laatste bijbelboek. Onthullend. God licht een tip van de sluier op en laat dingen zien die nog geen mens gezien heeft. Wel eens een draak gezien (Op. 12)? In een film misschien. Monsters in bloedstollende films. En dat heet dan amusement. Velen vermaken zich vandaag als ze zulke monsters voorgeschoteld krijgen op het doek. Maar hoe serieus neemt men de draak met zeven koppen in het boek Openbaring?

Voordat je daarover leest, komt het boek eerst met iets anders. Ik denk aan het openingsvisioen. Dat is bepalend voor wat volgt. Dit moet je eerst zien voordat je de rest onder ogen krijgt, zoals dat monster met zeven koppen. Johannes krijgt iets te zien waar hij van duizelt en als dood bij neervalt. Het speelt zich af op Patmos, een eiland in de zee tussen Turkije en Griekenland. Daar zit Johannes gevangen; verbannen uit zijn werkomgeving in en rond Efeze. Monddood gemaakt. De naam van zijn Heer Jezus mag niet meer klinken. Weg met het woord van God.

Maar er gebeurt iets wonderlijks! Er komt toch weer een woord van God!

Nader Bekeken

Patmos

Een ontdekkend begin van een onthullend boek (n.a.v. Openbaring 1:9-20)

Nota bene vanuit de gevangenis op Patmos naar al die plaatsen in het westen van Turkije. En zo verder heel het Romeinse rijk door. Wat een reactie van God op die verbanning van zijn boodschapper Johannes. Hij betaalt hen niet

met gelijke munt. Al hebben mensen geen boodschap meer aan Hem, toch laat Hij opnieuw van Zich horen. Een gezant als Johannes kun je verbannen, maar het woord van God aan banden leggen lukt geen mens. God weet wel wegen te vinden waarlangs zijn woord kan gaan. Hij heeft het eerste en laatste woord. Niemand legt Hem het zwijgen op. Met een laatste woord voor de wereld komt Hij.

Schriftlicht

C. van den Berg

Nader Bekeken *colofon*

Nader Bekeken is een periodieke uitgave van de Stichting Woord en Wereld en verschijnt 11 keer per jaar. De Stichting geeft tevens een serie Cahiers uit tot versterking van het gereformeerde leven.

Dagelijks Bestuur van de Stichting Woord en Wereld

Ds. J. Wesseling, voorzitter
Mr. A. Niemeijer, secretaris
W.A. Dreschler, penningmeester

Redactie Nader Bekeken

Dr. H.J.C.C.J. Wilschut, eindredactie
Drs. H.J. Boiten
Ds. C. van Dijk
Dr. A.N. Hendriks
Drs. J.W. van der Jagt
Ds. P.L. Storm
M.J.A. Zwikstra-de Weger

Redactiesecretariaat

Dr. J. Kooistra
Hemsterhuislaan 3, 9752 NA Haren
Tel/fax 050 - 5344508
E-mail: jkooistravis@home.nl

Medewerkers Nader Bekeken

Ds. J. Beekhuis, Amersfoort
Ds. C. van den Berg, Amersfoort
Ds. H. van den Berg, Berkel en Rodenrijs
Drs. L. Bezemer, Wezep
Drs. F.J. Bijzet, Emmen
A.C. Breen, Armadale, WA
Drs. J.J. Burger, Axel
Prof. drs. D. Deddens, Hoogeveen
Dr. ir. H.B. Driessen, Hengelo
Ds. H. Drost, Houten
Ds. K. Folkersma, Spakenburg
Ds. G.E. Geerds, Ommen
Drs. B.P. Hagens, Soest
Ds. M. Heemskerck, Nijkerk
Drs. P.A. Heij, Soest
Drs. A. Kamer, Hoogland
Prof. J. Kamphuis, Ommen
Ds. R. Kelder, Nijkerk
Ds. J.H. Kuiper, Assen
Prof. dr. G. Kwakkel, Kampen
A. van Leeuwen, Papendrecht
Drs. H. van Leeuwen, Berkel en Rodenrijs
Drs. M. Nap, Leusden
Ds. P. Niemeijer, Den Helder
Prof. dr. F. van der Pol, Hattem
Ds. R.Th. Pos, Ommen
Ds. P. Schelling, Amersfoort
G.J. Schutte, Zeist
Ds. M.H. Sliggers, Hoevelaken
G. Slings, Papendrecht
J. Veenstra, Emmen
Ds. J. Wesseling, Ede
Ds. Joh. de Wolf, Amersfoort
Ds. G. Zomer Jzn, 's-Hertogenbosch

Vormgeving, fotografie: Studio Bert Gort BNO, Leek

Internet: www.woordenwereld.nl

Hier is een register op alle jaargangen beschikbaar.

Druk en Administratie: Scholma Druk bv, Postbus 7, 9780 AA Bedum. Telefoon 050-301 36 36

Cd: Nader Bekeken is ook op cd verkrijgbaar.

Inlichtingen: Chr. Bibl. voor Blinden en Slechtzienden, postbus 131, 3850 AC Ermelo, tel. 0341-565499.

Abonnementen: Postbus 7, 9780 AA Bedum,

Telefoon 050-301 36 36. E-mail: woordenwereld@scholma.nl

Abonnementenprijs

	acceptgiro	machtiging
	31,85	31,10

Nader Bekeken, tevens		
abonn. op de cahiers	28,25	25,40
Studenten Nader Bekeken	15,00	14,00
Cahiers	6,75	6,75
Losse verkoop cahiers	8,90	8,25

Abonnees die cahiers nabestellen: 6,75 + porto

Bankrekening 39.50.36.046 Hardinxveld-Giessendam.

Het abonnement loopt per kalenderjaar; opzeggen voor 1 december.

ISSN 1380 - 3034

In vervoering

Johannes kwam in vervoering van de geest. Een heel wonderlijke ervaring. Dat bewerkte hij niet zelf. Vandaag kun je een xtc-pil innemen en dan krijg je ook heel wonderlijke ervaringen. Je gaat hallucineren en ziet dingen die er in werkelijkheid niet zijn. Je maakt een wonderlijke trip. Maar het is niet meer dan een vlucht uit de werkelijkheid. Wat Johannes te zien en te horen krijgt, is echter pure werkelijkheid. Alleen als de Geest je vervoert, krijg je er oog voor. Er is meer dan alles wat wij met blote ogen kunnen zien en met onze instrumenten kunnen opvangen. Alleen met hulp van God gaat die wereld open. Zijn Geest doorbreekt grenzen en brengt je in een wereld apart.

Terwijl Johannes op het eiland zit, hoort hij een stem achter zich. Het is de stem van de Here Jezus. Die stem moet Johannes vertrouwd in de oren klinken. Drie jaar lang heeft hij Jezus bijna elke dag gehoord. Van heel dichtbij. Om nooit te vergeten. Maar Johannes herkent zijn stem niet. Hij klinkt zo anders. Een stem als een bazuin. Zo sterk en zo doordringend. Net doen alsof je niets hoort, lukt niet. Of je wilt of niet, je moet luisteren.

Johannes draait zich om. Hij wil de persoon zien die hem aanspreekt. Als hij hem in het oog krijgt, weet hij niet wat hij ziet. Het is zo indrukwekkend. Woorden schieten tekort. Dat merk je aan het woordje 'als' dat steeds klinkt: dit is als en dat is als. Het is allemaal zo wonderlijk.

Johannes noemt als eerste de kandelaren of lampenstandaards. Zeven kandelaren her en der verspreid. Eén kandelaaar komt hem bekend voor: de kandelaaar in de tempel, in het heilige bij God. Hier is het anders. Geen kandelaaar achter een tempelgordijn. Dat is immers gescheurd. De kandelaren staan buiten, midden in de wereld.

En dan van één kandelaaar naar zeven. Van één naar vele. Eerst één lichtpunt. In Jeruzalem. Nu zeven lichtpunten. Op allerlei plaatsen. Licht voor de wereld. Via kerken van Christus. Want die kandelaren stellen de gemeenten voor. Het getal zeven valt op. Er waren wel meer kerken in de buurt van Efeze. In Kolosse bijvoorbeeld. En Milete. Maar in het visioen worden er zeven genoemd! Het getal van de volheid. Zeven

kerken staan symbool voor alle kerken. Overal in de wereld. Daarom: licht voor de wereld. Daar komt het op aan. Meer functies heeft een kandelaar niet. Licht verspreiden: dat is je functie in je omgeving.

Wat krijgt de wereld te zien?

Tussen de kandelaren staat iemand. Hij staat in het licht. Maar wie is Hij? Voor ons is de verrassing er wat van af. Je weet dat het de Here Jezus is. Maar dat zag Johannes op het eerste gezicht niet. Eigenlijk moet je proberen je te verplaatsen in zijn positie. Dus je hoort achter je een enorme stem, als een meegafoon, je weet niet wie het is, je draait je om, en... je weet niet wat je ziet. Wel eens iemand gezien bij wie een zwaard uit zijn mond komt? Dat is toch onvoorstelbaar. Iemand met een mes tussen z'n tanden misschien nog wel. Maar een compleet zwaard dat uit de mond komt! Dat is totaal vreemd aan onze wereld.

De persoon lijkt iemand van een heel andere wereld. En voor een deel is dat ook zo. Maar dat is niet het eerste. Om te beginnen is Hij echt iemand uit onze wereld. Iemand die eruitziet als een mens. Eén van ons dus: mens als wij. Zijn hele gestalte laat dat zien. Z'n hoofd, z'n gezicht, z'n ogen, z'n haar, z'n borst, z'n voeten..., echt mens, één van ons.

En z'n kleren ook. Hij heeft een gewaad aan dat tot op z'n voeten hangt. Wij belanden langzamerhand in een cultuur die niet veel om het lijf heeft. Merkbaar tot in kleding toe. Dan wordt het moeilijk om de betekenis te zien van een gewaad dat tot de voeten reikt. Ik denk aan de dag waarop Beatrix koningin werd. Toen had ze een tot de voeten reikend gewaad aan. Een koninklijke mantel van hermelijn. Die hing tot op de grond. Een koninklijke verschijning ziet Johannes. Ik denk ook aan het volgende. Priesters in de tempel droegen ook zo'n lang gewaad. Met een gordel erbij. Een gordel met goud erin. Ook dat zegt iets over de persoon die Johannes ziet. Iemand die koning en priester tegelijk is.

Zijn haar is sneeuw wit. In Daniël 7 lees je het van God. Eerbiedwaardig en indrukwekkend.

Jeroen Bosch: Johannes op Patmos

Zijn ogen zijn net vuurvlammen. Er zit zoveel licht en kracht in, niemand kan ertegen op. Er zijn er die niet verblikken of verblozen als iemand hen scherp aankijkt. Die hebben zo'n zelfbeheersing en stalen zenuwen. Bij deze verschijning blijft geen mens overeind.

Zijn blote voeten zien eruit als koperbrons, met de gloed van het vuur erin. Ze worden nooit vuil, maar branden het vuil juist weg waar hij z'n voet ook zet.

En zijn stem is zo sterk. Overweldigend. Alsof je bij een grote waterval staat, terwijl het water met donderend geraas naar beneden stort. Daar kom je niet bovenuit. Het overstemt alles.

Johannes hoort die stem! Hij kijkt naar de mond en ziet een zwaard eruit komen. Je weet niet wat je ziet. Normaal zie je een zwaard in iemands hand. Hier komt een zwaard uit zijn mond.

Wat Hij zegt, heeft blijkbaar de kracht van een zwaard. Wat Hij zegt, snijdt hout. Of beter: het snijdt mensen. Harten. Geraakt door wat Hij zegt. Pijnlijk. Ook genezend.

Een mens die koning van hemel en aarde is geworden

In het begin ging het over iemand die eruitzag als een mens. Iemand van ons. Maar als je verder leest, is het meer dan één van ons. Het is ook iemand van boven. Uit de wereld van God. Zijn hele uitstraling is net de stralende middagzon aan een heldere hemel. Daar kun je met geen mogelijkheid tegenin kijken. Dat is te veel licht voor je kwetsbare kijkers.

Zo laat Jezus Zich zien. Zoals Hij in de hemel is geworden. Nog helemaal één van ons: een mensenzoon. Maar tegelijk iemand die lijkt op God, op de Oude van dagen in Daniël 7. Geëerd met de hoogste plaats bij God.

Ik weet niet wat voor beeld je hebt van de Here Jezus. Meer dan eens kom ik mensen tegen die bij Jezus een beeld hebben van een man zoals Hij hier ruim tweeduizend jaar geleden op aarde rondliep. Maar dan vergeet je dat er gewel-

Nader Bekeken inhoud

Schriftlicht

Een ontdekkend begin van een onthullend boek 161

C. van den Berg

Kroniek

Appèl afgewezen 164

J.W. van der Jagt

Thema

Er wordt voor ons gebeden! 169

A.N. Hendriks

Column

Kinderen in de gemeente 173

R.Th. Pos

Rondblik

Met hart en ziel bijbellezen 174

J.H. Kuiper

Gemeentebreed

Tucht over ambtsdragers 178

E.J. Oostland

Korte boekbespreking

Tieners en hun relatie met God 180

M.J.A. Zwikstra-de Weger

Boek van de maand

Op weg met ds. Philip Troost? 182

A.N. Hendriks

Gedicht

Het dorp, Anthonie Donker 186

G. Slings

Persrevue

Onmisbare rust 187

Taal van de Heilige Geest? 188

Bereidheid om in een ambt

te dienen 190

Een stuk in de (kerk-)kraag 191

P.L. Storm

dige dingen zijn gebeurd na de hemelvaart van Jezus. In het hemels paleis heeft hij de hoogste eer gekregen en een naam boven alle naam. In dit visioen zie je wat dat inhoudt en hoe dat tot uiting komt. Zo'n persoonlijkheid, je kunt het nauwelijks onder woorden brengen.

Het licht van de kandelaren valt op een geweldige Heer. Dat is de functie van kerk-zijn: het licht laten vallen op Hem en de aandacht naar Hem trekken. Hij met zijn hemelse uitstraling.

De zon der gerechtigheid. Het licht van de wereld.

Hoe zal ik U ontvangen?

Toen Johannes Hem zag, viel Hij als dood voor zijn voeten. De leerling die drie jaar lang met Jezus was opgetrokken, kon niet op z'n benen blijven staan. Hij zag zijn Meester terug en ging finaal onderuit. Als dood viel hij neer. Adembenemend was het voor hem. Doodsbang werd hij. Je zinkt in het niet bij deze verschijning. Je redt het niet. Om je kleinheid niet. Om je zondigheid niet. Daar moet je eens aan denken als je naar de kerk gaat om Hem te ontmoeten en als je dat bekende gezang zingt: 'Hoe zal ik U ontvangen, hoe wilt Gij zijn ontmoet?' Je ontmoet een Heer

met z'n geweldige uitstraling. Dat houdt geen mens uit.

Maar Hij is niet alleen een man met een schitterende en heerlijke uitstraling; Hij heeft ook een warm hart vol liefde en medelijden. Groot is het gebaar dat Hij maakt. Hij legt zijn rechterhand op Johannes. Wil je dat doen bij iemand die voor je op de grond ligt, dan moet je wel buigen. En diep. Dat doet Hij. Zo is Hij.

Het eerste wat Hij zegt, is: Wees niet bang. Dat hoor je steeds als mensen hemelingen ontmoeten en niet weten waar ze het zoeken moeten: wees niet bevreesd. Hier met dat gebaar erbij. Dat handgebaar. Een Heer die je zoekt en helpt. Niet bang zijn. Wat Hij zegt, helpt je overeind en brengt je overal doorheen. Ik ben de eerste en de laatste. Het begint met Mij en eindigt met Mij. Ik sta vooraan en tegelijk achteraan in de rij. Je bent nooit zonder Mij.

Kom je overal doorheen? Zelfs door de dood? Ja, de dood kent Hij ook. Daar weet Hij alles van: Ik ben dood geweest, zegt Hij. Moeilijk voor te stellen bij deze schitterende verschijning en enorme persoonlijkheid. Maar het is zo. Hij is dood geweest. Hij heeft de dood geproefd.

Maar dat is gewéést! De dood is voor Hem een gepasseerd station. Hij leeft

nu, voor altijd en eeuwig. Hij is het leven in eigen persoon.

Niet bang zijn. Ook niet als het sterven wordt. Hij is Heer en Meester van de dood.

Er is er één die het dodenrijk ontsluiten zal. En Hij is dicht bij zijn gemeenten. Daar geeft Hij wat Hij zelf geniet: het eeuwige leven.

Samengevat

Kandelaren branden en het licht valt op Hem. Een o-pen-ba-ring om Hem te zien zoals Hij is. Een eye-opener om Hem bezig te zien in wat er allemaal gebeurt. Daar kan Hij een boekje over opendoen (Op. 4 en 5). Maar lees het laatste bijbelboek wel met dat begin steeds in je achterhoofd. Een kring van kerken zie je in de wereld. Kandelaren branden in een donkere nacht. En het licht valt op Hem.

Nodig heeft Hij dat licht niet. Hij heeft zo'n geweldige uitstraling. Hij kan best zonder kandelaren. Maar toch wil Hij niet zonder. Hij laat Zich graag op deze manier zien: wandelende te midden van lampenstandaards. Hij in het volle licht. De Heer van de wereld als Heer van de kerk.

Appèl afgewezen

In Mariëberg vergadert de synode van kerken die zich gevormd hebben nadat men zich door 'vrijmaking' aan de Gereformeerde Kerken heeft onttrokken. Deze synode heeft gereageerd op het appèl dat de Generale Synode van Amersfoort 2006 op hen heeft gedaan. Die riep hen op 'om in de eenheid van het algemeen en ontwijfelbaar christelijk geloof te komen tot herstel van de verbroken gemeenschap'. Zo staat het in het desbetreffende besluit van de synode. De reactie van Mariëberg komt natuurlijk op de agenda van de synode die voor 2008 is voorzien. Dat is de vergadering die daarover moet handelen. Maar alle kerken hebben de reactie

van Mariëberg ontvangen. Het lijkt mij belangrijk genoeg om er in deze Kroniek op in te gaan

Teleurstelling

De reactie van de HGK (Hersteld Gereformeerde Kerken) stelt teleur. Men legt het appèl naast zich neer. Behalve de breed verantwoorde oproep om de broederlijke eenheid te herstellen werd ook het aanbod gedaan om dit appèl mondeling toe te lichten. De mogelijkheid werd genoemd om een extra gene-

rale synode bijeen te laten roepen. Maar het antwoord luidt: 'Echter, gezien het bovenstaande zien wij de zin niet in, noch van het ene, noch van het andere aanbod. Het moet immers van beide kanten een waarachtig gesprek zijn.' In Mariëberg is alles zo klip en klaar dat zelfs een toelichting overbodig is en een gesprek bij voorbaat onwaarachtig zou zijn. Maar wat is er eigenlijk onwaarachtig als je elkaars hart wilt zoeken en bereid bent om naar een toelichting te luisteren? Trekt men dan niet bij voorbaat de waarachtigheid van de Gereformeerde Kerken (GK) in twijfel?

Er is reden voor deze vraag. Al eerder in het antwoord menen de HGK te weten wat de bedoeling van een gesprek zou zijn. Ze stellen dat de synode van

Amersfoort verder is gegaan in het spoor van de besluiten waar de HGK zich van hebben vrijgemaakt. Daaruit trekt Mariënberg de conclusie: 'Dat gesprek kan daarom maar één bedoeling hebben: ons als Gereformeerde Kerken over te halen om zich weer te schikken onder de binding aan synodebesluiten die het fundament onder de kerk hebben weggeslagen door het gezag van Gods Woord en Gods wet aan te tasten.' Dit is een conclusie die de HGK trekken. In het appèl wordt nergens iets dergelijks gesteld. De gewraakte besluiten worden ook niet bij voorbaat buiten de discussie gehouden. Maar de HGK weten al bij voorbaat dat de bedoeling van het onderlinge gesprek is, hen over te halen de besluiten alsnog te aanvaarden. Was het niet beter geweest om, in plaats van zelf bij voorbaat conclusies te trekken en bedoelingen te interpreteren, eerst eens gewoon naar elkaar te luisteren en met elkaar te spreken?

Dat vraag ik ook omdat de HGK zelf druk doende zijn met iets wat zij de GK verwijten. De echte bedoeling van de GK zou zijn, hen over te halen van mening te veranderen. Dat leiden ze o.a. daaruit af dat de laatste synode verder ging in de lijn van de gewraakte besluiten. De GK gaan na de breuk verder met de zaken die zij voor het aangezicht van de Here schriftuurlijk vinden. Wat doen de HGK? Zij bouwen een eigen kerkelijk leven op. Dat doen ze toch ook vanuit de overtuiging dat zij voor het aangezicht van de Here verantwoord bezig zijn? Zij gaan ook verder in hun eigen spoor. Waarom mogen zij dat wel terwijl het bij de GK reden is om hun waarachtigheid en bedoeling verdacht te maken? Zelfs kan men in het begin van het antwoord schrijven: 'We stemmen er graag mee in dat kerkelijke eenheid een gebod van de Here is. Dit kan echter alleen plaatshebben in gehoorzaamheid aan Gods Woord en in gebondenheid aan de belijdenis van de kerk. En juist daarom moeten wij helaas vaststellen dat we er niet mee kunnen instemmen om u - zoals wel uw wens is - in uw "gereformeerde intenties" te aanvaarden.' Als men zelfs de intentie niet kan aanvaarden en de bedoeling in twijfel trekt, is een gesprek gedoemd te mislukken. Maar dan is er ook reden om het eigen hart te onderzoeken.

Een en ander valt des te meer op omdat de HGK schrijven: 'Van uw aanbod zouden we graag gebruik maken,

als gebleken was, dat men in de gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) weer de noodzaak zag van terugkeer naar Schrift, belijdenis en KO. Dan zou het ons een grote vreugde zijn om zo spoedig mogelijk te komen tot een gesprek gericht op hereniging. Wat zou dat mooi zijn. Wat zouden we de Here daarvoor hartelijk danken.' Om het met de internetsite van Reformanda te zeggen: 'Heel kort gezegd hebben de kerken vastgesteld dat er bij de GKv geen spoor van bekering is en dat er dan ook geen aanleiding is op het appèl in te gaan.' Er moet dus eerst bekering komen. Het laat zich raden dat deze bekering niet anders kan zijn dan het intrekken van de besluiten waarmee de HGK het niet eens zijn. Nota bene, terwijl men (op grond van een zelfgetrokken conclusie) bij voorbaat de GK verwijt dat ze hun eigen mening vasthouden, doet men zelf niet anders: een gesprek is pas mogelijk wanneer de GK de mening van de HGK overnemen. *Het zijn de HGK die als voorwaarde voor een gesprek stellen dat de GK van mening veranderen.*

Vergelijking

De HGK schrijven: 'Onder "Appèl" lezen we dat u graag een gesprek "van hart tot hart" wil. Het is van belang erop te letten dat u wil praten. Kerkenraden wilden indertijd soms ook liever praten en geen briefwisseling. Blijkbaar heeft schriftelijke correspondentie niet voldoende overtuigingskracht, of men schrikt ervoor terug dat alles zwart-op-wit komt. Ten tijde van de vrijmaking in 1944 was er een soortgelijke situatie: de synodalen wilden praten, de vrijgemaakten schrijven.'

Ik ga eraan voorbij dat opnieuw ongemotiveerde suggesties (onvoldoende overtuigingskracht, angst) worden ge-

wekt over de reden waarom men een gesprek wil. Maar het gaat me nu om de vergelijking met de Vrijmaking. Die ligt, denk ik, voor de hand. Men zegt immers steeds dat men zich à la 1944 van onschriftuurlijke besluiten heeft vrijgemaakt. Ik heb al eens eerder aangegeven dat die bewering niet met de feiten overeenstemt. In 1942 was het de synode die de kerken bond aan één opvatting over doop en verbond, terwijl er in de kerken twee opvattingen over bestonden. Het zijn nu de HGK die de kerken willen binden aan één opvatting over de verhouding van sabbat en zondag, terwijl er allang twee meningen over bestaan. Het is frappant dat, zoals de vergelijking met de Vrijmaking niet opgaat, ook die met de contactoefening daarna niet klopt. Mag ik veronderstellen dat men bij de HGK dr. W.G. de Vries als een betrouwbaar getuige over deze zaken aanvaardt? Men neme mij de lengte van het volgende citaat niet kwalijk. Het is de moeite waard. Het laat namelijk zien dat de vergelijking precies andersom uitpakt dan Mariënberg suggereert.

K. Schilder schreef, zo vertelt De Vries, voor de synode van de vrijgemaakte kerken in 1946 een uitvoerig rapport over de contactoefening met de synodale kerken. 'Hierin werd uiteengezet dat het geen "leerpunten" waren die scheiding hadden gebracht, maar de binding aan bovenschiftuurlijke meningen en de daaruit voortvloeiende tuchtmaatregelen. Dit rapport liep uit op uitvoerige constatering, overwegingen en besluiten, die met volle eenparigheid werden aanvaard. Kern daarvan is dat de synode in positieve zin wil reageren, ook al is de vorm waarin men van synodaal gereformeerde zijde zich aandient, verwerpelijk. Opdat alle gemeentelieden hierin kunnen meeleven en de eigenlijke punten in geding duidelijk moeten zijn, wil de synode zich voorlo-

pig beperken tot schriftelijk contact. Er worden deputaten benoemd die de eigenlijke oorzaken van de breuk moeten aangeven en die zelfs gemachtigd worden een tussentijdse synode bijeen te laten roepen, indien dit wenselijk mocht zijn. Een van de belangrijkste gronden voor dit besluit is, dat een afwijzende houding aanleiding zou kunnen worden tot verder uitstel van herstel van de verbroken eenheid. Maar daarbij mogen de werkelijke oorzaken niet aan het oog onttrokken worden.'

Dit alles is te lezen in de bijdrage 'De geschiedenis van de kerken na de Vrijmaking in hoofdlijnen' (*Vrijmaking of Wederkeer*, p. 131v). De Vries wijst dus op de *positieve* reactie van vrijgemaakte kant. Daarbij was aandacht voor de oorzaken van de breuk en het meeleven van het kerkvolk. 'Maar dit werd van synodaal gereformeerde zijde met verontwaardiging afgewezen. Waarom? Omdat men er niet aan dácht eigen gelijk zelfs publiek tot onderwerp van gesprek te maken. Eigenlijk werd dus een echte samenspreking van deze zijde afgewezen, omdat men steeds eigen zaaksgerechtigheid handhaafde. Als bij voorbaat de ene partij bij een gesprek eigen gelijk voorop stelt, heeft een gesprek weinig zin' (p. 132).

Als we deze gang van zaken overwegen, vallen een paar zaken op. Laat ik ze maar even nummeren.

1. Schilders rapport (breed aanvaard) zei dat de leerpunten geen scheiding brachten, maar de binding. De vrijgemaakten konden kennelijk met verschil van mening over doop en verbond binnen één kerk leven. De HGK kunnen dat niet met verschillen van mening over het vierde gebod (en andere zaken). Zij menen dat hun mening de enig schriftuurlijke is. Met dat als uitgangspunt verklaren zij de ruimte die er in de GK is, tot een onschriftuurlijke binding.
2. De GK reageerden na de Vrijmaking *positief* op een verzoek tot gesprek. De HGK reageren negatief. Ze wijzen elk gesprek, zelfs een toelichtend gesprek, van de hand.
3. De GK wilden schriftelijk contact. Dat was een *voorlopige* keus. Het was dus niet zo dat de synodalen wilden praten en de vrijgemaakten schrijven, zoals Mariëberg beweert. Het was vanuit een positieve houding een *functionele* keus met het oog op het meeleven van de gemeenten en de duidelijkheid met betrekking tot de geschilpunten. De bedoeling was dus dat schrijven op enig moment

in praten zou overgaan. De HGK willen niet praten. Ze willen zelfs geen schriftelijk contact. Je ziet de verschuiving: de functionele keus uit 1946 wordt bij de HGK een principiële stellingname. 4. De synodale synode hield het eigen gelijk buiten discussie. De vrijgemaakten deden dat niet, al waren ze van hun mening overtuigd. Nu zijn het de HGK die hun eigen gelijk bij voorbaat claimen en die bekering tot hun standpunt vragen, wil men ooit tot een gesprek komen.

De vergelijking die de HGK maken, wekt de indruk alsof de GK manoeuvreren als de synodale synode destijds. In werkelijkheid komt de reactie van de HGK zelf met de synodale opstelling van toen overeen. Opnieuw zet men de Vrijmaking op z'n kop.

Welwillend?

Heeft men in Mariëberg het appèl *welwillend* gelezen? Ik ga er graag van uit dat dit is gebeurd. Maar het antwoord laat daar niet veel van zien. Laat ik dat duidelijk maken.

Het antwoord reageert op wat het appèl zegt. Maar gaat het er ook echt op in? Het appèl wordt geciteerd. Zinnen en gedachten uit verschillende passages worden soms samengevoegd. Daar wordt een conclusie uit getrokken. Tegenover die conclusie wordt het eigen standpunt gesteld. Eigenlijk worden de verschillende gedachten van het appèl aangegrepen om de mening van de HGK over de GK nog eens onder woorden te brengen, het eigen gelijk te plegen of beschuldigingen te uiten. Maar laat ik bij wijze van voorbeeld één passage citeren.

Mariëberg schrijft: 'Onder "Aangevochten en kwetsbaar" lezen we: "Er komen inzichten op ons af en in ons op, waarvan we het moeilijk vinden ze af te wegen in het licht van de Schrift." Onder "In de wereld" lezen we over een brief aan de Christelijke Gereformeerde Kerken waarin u schrijft dat gereformeerde belijders met spanning kijken hoe de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) "vanuit het Woord van God ingaan op en omgaan met de vragen die de hedendaagse tijd ons stelt". En in de laatste alinea lezen we: "Wij menen dat ook u niet aan de vragen van deze tijd voorbij kunt." Blijkbaar is déze tijd nogal anders dan de tijd waarin de Bijbel geschreven werd, en daarom valt het niet mee om op al die vragen een antwoord te vinden. De Prediker zegt echter: "er is niets nieuws onder de zon" (Prediker 1:9). Het is niet waar dat we niet met zekerheid kunnen vaststellen wat de HERE in déze tijd van ons vraagt. Het werkelijke probleem is dat wij ons vaak niet willen onderwerpen aan Zijn wil om Hem gehoorzaam te willen zijn. Het is opvallend dat het werkwoord "gehoorzamen" in het appèl ontbreekt op plaatsen waar het niet had mogen ontbreken. In plaats van uzelf te verootmoedigen vanwege uw, en onze, (neiging tot) ongehoorzaamheid, beschuldigt u in feite impliciet de Heilige Geest: Hij heeft te weinig gedacht aan onze tijd, toen Hij de Bijbelschrijvers inspireerde, en het gevolg is nu dat we met allerlei moeilijke vragen komen te zitten en de gereformeerde belijders met spanning kijken wat wij daar mee doen, want zij komen er ook niet meer uit. We zien hier de kiem van Schriftkritiek: de Bijbel is eigenlijk niet toereikend meer voor deze tijd. Maar de Bijbel is duidelijk genoeg: "Uw woord is een lamp voor mijn voet en een licht op mijn

pad” (Psalm 119:105). En Psalm 25:9: “Hij leert ootmoedigen zijn weg.” Tot zover Mariënberg.

Wat doet de synode hier? Uit drie verschillende passages van het appèl wordt een aantal zinnen bij elkaar gezet. De synode trekt daar een conclusie uit. Een conclusie die zo niet in het appèl te lezen is. Deze wordt met Prediker bestreden. Daarna verschuift de gedachte. Eerst ging het over moeite die de GK erkennen om inzichten die op ons afkomen, af te wegen in het licht van de Schrift. Na het citaat uit Prediker wordt geponereerd dat het niet waar is dat we niet met zekerheid kunnen vaststellen wat de Here in onze tijd vraagt. Alsof de GK beweren dat die zekerheid er niet is. Is dat niet iets anders dan erkennen dat je iets moeilijk vindt? Daarna wordt beweerd dat het echte probleem de gehoorzaamheid is die in het appèl gemist wordt. Het wordt nog aangevuld met de bewering dat de GK in plaats van zich te verootmoedigen, in feite de Heilige Geest beschuldigen dat Hij bij het inspireren van de bijbelschrijvers te weinig aan onze tijd heeft gedacht. Dat ziet de HGK zelfs als de kiem van de schriftkritiek. Het wordt afgesloten met Psalm 119 over Gods Woord als het licht op ons pad.

Het spijt me wel, maar ik kan deze kluwen van citaat, bewering, beschuldiging en bijbelteksten moeilijk serieus nemen, hoe graag ik ook de broeders in hun bedoeling wil waarderen. Dit kan niemand serieus nemen. Ik hoop dat de HGK dat zelf ook gaan inzien.

Het antwoord van Mariënberg gaat hier niet in op wat de GK hebben geschreven, maar op wat men zelf erin denkt te lezen. Wat men dént te lezen, wordt bekritiseerd. Heel bizar is daarbij dat deze kritiek zich keert tegen doodnormale zaken waar ieder christen mee te maken heeft die de Bijbel serieus neemt als het gezaghebbend Woord van God.

- Is onze tijd niet heel anders dan die van het Oude en Nieuwe Testament? Die ontkenning is aanstonds belachelijk als men denkt aan Mozes en de psychiatrie, Paulus en het internet, het wereldbeeld van de mens in de Bijbel en de kennis die wij van de schepping hebben. Men wil toch niet in ernst beweren dat de Prediker zou bedoelen dat wat wij vandaag weten en hoe de wereld vandaag bestaat, er vroeger ook al was?

- Is het zo eenvoudig om uit de Schrift te onderscheiden waar het vandaag op aankomt? Waarom had, om een willekeurig voorbeeld te noemen, dr. W. Geesink dan vier dikke delen *Van 's Heeren Ordinantiën* nodig om in zijn tijd uiteen te zetten wat God wilde? J. Douma schreef in zijn *Verantwoord handelen* over ‘Het gebruik van de Heilige Schrift’ (hfdst. 4). Laat men daar nog eens lezen over de moeiten die met het historisch karakter van de Schrift meekomen en die er zijn door de moderne ontwikkelingen waar men in de Bijbel geen weet van had. Of wat dacht men van deze woorden: ‘Vaak is een direct gebruik van de Schrift niet mogelijk. Wie het grote verschil in situatie tussen de bijbelse tijd en nu in rekening brengt, zal dat moeten toegeven. Mannen en vrouwen, ouders en kinderen, overheid en onderdanen gaan nu anders met elkaar om dan in bijbelse tijden,’ gevolgd door voorbeelden, zoals het uithuwelijken van je dochter, slavernij, mensenrechten, godsdienstvrijheid, democratie etc.? U kunt het allemaal lezen op p. 99 van de *Grondslagen* van J. Douma. Het lijkt mij nuchter en gezond. Het is bij mijn weten allang door de gereformeerde theologie erkend. Men verdiepe zich in de definitie die K. Schilder van de ethiek gaf. Maar als de GK erkennen dat het moeilijk is om moderne zaken te taxeren in het licht van Gods Woord, dan wordt vanuit Mariënberg verklaard dat het echte probleem ongehoorzaamheid is, want de Prediker heeft gezegd dat er geen nieuws onder de zon is! Heb je oog voor het historische karakter van Gods Woord en vind je het moeilijk om te onderscheiden wat de wil van God is, dan klagen de HGK je aan dat je - beseft men wel wat men zegt? - impliciet de Heilige Geest beschuldigt. En dat terwijl je je zou moeten verootmoedigen.
- Zou de Mariënbergse synode dan zo vriendelijk willen zijn om te verklaren hoe de GK het bedoelen als zij in hun appèl dankbaarheid verwoorden voor wat de Here in de kerken gegeven heeft en dan als volgt verder gaan: ‘Dat mag ons niet gearriveerd maken. We realiseren ons wie we van onszelf zijn. En dan kijken we niet naar sommige personen of tendensen onder ons. Maar dan hebben we het over ons allen samen en ieder

persoonlijk. *Verootmoediging* (ik curveer het maar voor de slechte lezers, JWvdJ) *past ons niet maar vanwege bepaalde zonden, maar vanwege ons aller zondaar-zijn*. We zien hoe satan een greep doet naar het hart van ons allen en naar dat van onze kinderen. We belijden dat we geen van allen immuun voor zonde en dwaalleer zijn. Allen zijn we, meer dan ons lief is, kinderen van onze tijd en hebben we te vechten tegen de drang tot autonomie die diep in ons geworteld zit. We betrappen onszelf erop dat ons westerse verlangen naar rust en gemak en genot onze bereidheid tot offeren en dienen ondergraaft. Er komen inzichten op ons af en in ons op, waarvan we het moeilijk vinden ze af te wegen in het licht van de Schrift. We zien ons in een samenleving met zoveel secularisatie, leegte en genotzucht gesteld voor uitdagingen, vragen en gevaren, waartegen we als mensen niet zijn opgewassen. Voor zelfverzekerdheid is geen enkele reden. We zijn niets zonder het bloed van Christus en de kracht van zijn Geest.’ Maar nee, weet men in Mariënberg, de GK verootmoedigen zich niet voor God, maar beschuldigen de Heilige Geest.

Ik proef in de reactie van Mariënberg niet dat het appèl broederlijk welwillend ontvangen is. Ik hoor alleen maar het eigen gelijk en beschuldiging aan de GK. En ik vrees (mag ik de broeders in Mariënberg op dat gevaar attenderen?) een griezelig *biblicisme* dat met een ‘eenvoudig’ beroep op het Woord van God de eigen mening als gehoorzaamheid aan de Here claimt, maar de echte moeiten negeert. Genoemde teksten zijn daar een voorbeeld van en ook overigens zijn er voorbeelden genoeg.

Geduld

Er zou ook iets te zeggen zijn over het Mariënbergse verwijt van de plurale kerk bijvoorbeeld, over de kerkorde, de klacht van gewetensnood etc. Maar de ruimte is beperkt. Eén facet wil ik nog noemen: het reformatoerisch geduld.

De broeders in Mariënberg gaan in op de vraag wanneer vrijmaking nodig is. Het appèl stelt nl. dat dit pas aan de orde is wanneer men uit de kerk wordt geworpen of tot zondigen wordt gedwongen. De grens is dat men God

meer gehoorzaam moet zijn dan mensen. Er wordt op gewezen, dat de gereformeerden in hun strijd voor reformatie en kerkherstel altijd hebben aangedrongen op het oefenen van geduld onder het beslag van Gods Woord.

De HGK zeggen daar onder meer over: 'Het is terecht dat u erop wijst dat geduld een schriftuurlijke zaak is. Maar geduld is niet oneindig. Het tienstammenrijk ging in ballingschap, en later ook de stam Juda, en in het jaar 70 werd Jeruzalem verwoest. Het niet oneindig zijn van het geduld van de HERE geldt ook voor de nieuwtestamentische kerk. In Openbaring 2:5 zegt de Here Jezus Christus tegen de gemeente van Efeze: "... bekeer u ... Maar zo niet, dan kom Ik tot u en Ik zal uw kandelaar van zijn plaats wegnemen, indien gij u niet bekeert.'" En, zo stelt men, een plurale kerk zal niet zo gauw uitwerpen en er is toch sprake van dwang als je medeverantwoordelijk bent voor besluiten van meerdere vergaderingen. 'De Here zegt in zijn Woord daarover: doet dan niet met hen mee (Ef. 5:7). Van die "dwang", dat juk, hebben wij ons daarom na uitvoerige waarschuwingen en oproepen moeten vrijmaken.'

Het is fijn dat de HGK erkennen dat men geduld moet hebben. Maar ik moet zeggen dat die erkenning niet zoveel

ruimte krijgt. Het geduld is niet erg groot. De ballingschap laat inderdaad zien dat Gods geduld niet eindeloos is. Maar duurde het geduld van de Here niet heel wat langer dan de tien à twintig jaar, laten we zeggen de dertig jaar dat de HGK geduld geoefend hebben? En was de toestand in Samaria, Juda en Jeruzalem niet even iets anders dan in de GK anno 2003 en volgende jaren? We zijn het erover eens dat de Here in Openbaring 2 de gemeente in Efeze dreigt met het wegnemen van de kandelaar. Zijn we het er ook over eens dat het de Here is die dat zal doen? Dat lijkt mij iets anders dan dat circa 1500 gelovigen uitmaken dat de kandelaar ergens verdwenen is.

Ziet men niet dat de oproep van Paulus in Efeziërs 5:7 gedaan wordt in een situatie waarin de drogreden (vs. 6) opgeld deed, dat men met een leven in hoererie, onreinheid, hebzucht etc. (vs. 3v) erfgenaam van Gods koninkrijk kon zijn (vs. 5)? Kun je dat overzetten op een kerkgemeenschap waarin de 'vrijheid van de profetie' (de ruimte om naar Gods Woord te preken en te spreken) bestaat? Trouwens, bedoelt de Here met 'doet dan niet met hen mee' dat men in Efeze om genoemde drogreden met de gemeente moet breken? Als de Here dat niet zegt, waarom maken de HGK dat er dan van? (Over biblicisme gesproken!)

Begrijpelijk

De reactie van Mariëberg stelt teleur. Dat is verdrietig. Ik kan het tot op zekere hoogte wel begrijpen. Rond de onttrekking aan de Gereformeerde Kerken zijn grote woorden gesproken. Daar heeft de eindredacteur van ons blad al eens op gewezen en voor gewaarschuwd. De Gereformeerde Kerken zouden geen ware kerken meer zijn, ontrouw, afval etc. Men meende dit voor God te kunnen verantwoorden. Maar hoe groter de woorden, des te moeilijker is het om kritisch naar eigen mening, keus en positie te kijken. Misschien kon daarom ook van tevoren al wel een negatieve reactie verwacht worden. Toch is het goed dat de synode van 2005 zich er daardoor niet van liet afhouden om dit appèl te doen. Immers, ook als men er niet aan toe is om open in gesprek te komen met elkaar, dit appèl blijft evengoed een signaal dat de broeders en zusters ons, ondanks verschil van inzicht en positie, na aan het hart liggen en dat we hen niet kwijt willen of wilden. Ik hoop dat men ook deze Kroniek, kritisch-teleurgesteld als die is, welwillend wil lezen als eenzelfde signaal.

25-jarig ambtsjubileum

Ds. P. Niemeijer

Onlangs mochten ds. P. Niemeijer en ds. J.W. van der Jagt hun 25-jarig ambtsjubileum vieren. Dat is ook in Nader Bekeken een gelukwens in de Here waard. In de afgelopen jaren hebben beiden veel energie mogen steken in de stichting Woord en Wereld en in ons blad. Wij vermelden het met erkentelijkheid en voegen aan deze gelukwens een zegenbede voor de toekomst toe. Moge de Here nabij blijven met zijn genade en kracht!

De redactie

Ds. J.W. van der Jagt

Er wordt voor ons gebeden!

Wanneer het over voorbede gaat, denken wij vooral aan de opdracht die in het Nieuwe Testament zo duidelijk naar ons toekomt, om te bidden voor alle mensen (1 Tim. 2:2), voor overheidspersonen (1 Tim. 2:2), voor elkaar als heiligen (Ef. 6:18), voor hen die ziek zijn (Jak. 5:16) en voor broeders die zondigen (1 Joh. 5:16). Zelfs voor onze vijanden hebben wij te bidden, zoals de Heiland ons beveelt (Mat. 5:34v).

Het meervoud 'ons' in het Onze Vader leert ons hoezeer wij wanneer wij bidden, niet anders dan tegelijk voorbede kunnen doen. Het 'ons' betekent dat wij al Gods kinderen meenemen naar Gods troon. Over deze voorbede, hoe wezenlijk ook voor ons gebedsleven, wil ik het nu niet hebben. In dit artikel vraag ik aandacht voor een andere voorbede, de voorbede van de *Here Jezus*. Wij hebben een Voorspraak bij de Vader. Niet minder dan in het hof der hoven!

Ik doe dat omdat deze voorbede vaak weinig aandacht krijgt, zowel in de prediking als in de pastorale praktijk. En dat is jammer, want het is zo uiterst troostvol te weten dat ons leven met z'n zonden, kleingeloof, strijd en moeiten voor Gods troon gedragen wordt door een *goddelijke Voorbidder!*

Christus' voorbede

Misschien is het u nooit zo opgevalen, maar de Heidelbergse Catechismus noemt in antwoord 49 als *eerste* 'waarde' van de hemelvaart, dat Christus in de hemel voor het aangezicht van zijn Vader voor ons pleit. Er is over de hemelvaart veel te zeggen. Ze is ook Christus' troonsbestijging. Hij zet Zich aan Gods rechterhand. Door de hemelvaart kwam in Hem ook 'ons vlees' in de hemel en werd het Christus mogelijk zijn Geest tot ons te zenden.

Maar het eerste is toch wel dat Hij zo onze Voorbidder bij de Vader werd. Ik vind dit terug in wat Paulus schrijft in Romeinen 8:34: 'Christus Jezus is de

gestorvene, wat *meer* is, de opgewekte, die ter rechterhand Gods is, die ook voor ons pleit.' De apostel verkondigt een voortgang in het heilswerk: een voortgang die *uitloopt* op Christus' pleiten voor ons. Dat is voor Paulus het top punt: de Pleiter in de hemel!

Iets dergelijks vinden we in de brief aan de Hebreëen. De brief verkondigt het leven en werk van Christus op aarde (Heb. 2:14v; 5:7v; 9:14), maar noemt als 'hoofdzaak' van alles wat hij wil prediken, 'dat wij zulk een hogepriester hebben, die gezeten is ter rechterzijde van de troon der majesteit in de hemelen, de dienst verrichtende in het heiligdom, in de ware tabernakel' (Heb. 8:1,2). Wat die dienst inhoudt, horen wij in Hebreëen 9:25: Hij leeft altijd om voor ons te *pleiten*.

A. Kuiper klaagt dat de zaak van Christus' voorbede 'verzwakt is en tot schade van de kerk van de eerste naar de laatste plaats is gedrongen' en 'een soort appendix in de verzoeningsleer' is geworden.¹ De Schrift en de Heidelberger leren ons hoe belangrijk de voorbede van Christus is, zijn aardse werk loopt erop uit. Hij kan ons 'volkomen behou-

den' juist *doordat* Hij altijd leeft om voor ons te pleiten (Heb. 9:25)! H. Bavinck zegt dan ook niet ten onrechte, dat in de brief aan de Hebreëen het aardse leven van Christus (dus ook zijn kruisoffer!) dikwijls wordt opgevat 'als eene voorbereiding voor de hogepriesterlijke werkzaamheid, welke Hij thans uitoefent in den hemel'.²

Verzoening

De voorbede van Christus komt in het Nieuwe Testament in verschillende verbanden ter sprake. Voorop staat mijns inziens toch wel de *verzoenende kracht* daarvan. Johannes spreekt daarover wanneer hij schrijft: 'En als iemand gezondigd heeft, wij hebben een voorspraak bij de Vader, Jezus Christus, de rechtvaardige, en Hij is een verzoening voor al onze zonden ...' (1 Joh. 2:1,2).

Voor 'voorspraak' gebruikt de apostel het Griekse *paraklêtos*. Lange tijd heeft men gedacht dat dit woord een typisch juridische kleur heeft. Maar nieuw onderzoek heeft aangetoond dat het woord een meer algemene strekking heeft in de zin van begunstiger, helper.³ De Here Jezus is bij de Vader onze bijstand in zondennood. Hij komt ons bij de Vader te hulp. Hij kan onze helper zijn,

doordat Hij 'de rechtvaardige' is: Hij heeft in alles aan Gods recht voldaan en staat volmaakt schuldeloos voor God.

In die aanduiding 'de rechtvaardige' zien wij hoe zijn leven en werk op aarde geen moment van zijn werk in de hemel is los te maken. Hij kan onze pleitbezorger bij de Vader zijn, omdat Hij op aarde zijn bloed heeft vergoten tot vergeving van zonden (Mat. 26:28). Theologen hebben soms onderscheid gemaakt tussen het middelaarschap van de verzoening en het middelaarschap van de voorbedding. Het lijkt me niet wenselijk. Verzoening en voorbedding behoren onafscheidelijk bij elkaar. Het verzoenende werk van Christus gaat ook in de hemel door. Niet dat Hij Zich nog offert aan de Vader. Dat is op aarde eens voor altijd gebeurd (Heb. 10:10,14). Maar wel in die zin dat Hij zijn bloed laat *spreken* bij de Vader (vgl. wat Heb. 12:24 zegt over het *sprekende* bloed van de Middelaar Jezus!).

Hoezeer de Heiland ook in de hemel nog middelaar van verzoening is, blijkt uit wat Johannes in verband met Christus' voorspraak schrijft: 'en Hij is een verzoening voor al onze zonden.' Er staat niet 'was', maar *is!* De Here Jezus is in eigen persoon nog altijd 'een verzoening'. 'In zijne voorbede leeft en werkt zijne offerande voort. Niet de van Christuspersoon losgemaakte, eens op aarde volbrachte offerande, maar de verhoogde Christus, die tevens de gekruisigde is, is en blijft de verzoening van onze zonden ...'⁴

Voor 'verzoening' gebruikt het Nieuwe Testament twee woorden (*katalagè* en *hilasmos*) die elk een eigen kleur hebben. Johannes noemt Christus een *hilasmos*, een woord dat stamt uit de cultische sfeer. Het spreekt van het bedekken van iemands kwaad door het bloed van een offerdier.⁵ Dat Johannes juist dit woord hier neerschrijft in de context van 'zondigen', verkondigt ons hoezeer onze Heiland als degene die *gekruisigd* is geweest, voor ons opkomt. Onze zonden verbreken steeds weer de vrede met God. Wij roepen Gods toorn over ons in. Maar Christus treedt voor ons in bij de Vader. Hij laat zijn bloed spreken. En *zo* is Hij voortdurend een verzoening, een bedekking voor al onze zonden. Er is vergeving voor wie schuld belijdt, doordat wij een Helper hebben die de verzoening, de vrede met God *zelf* is (vgl. Ef. 2:14: 'want Hij is onze vrede') en zo zijn bloed doet spreken!

Toegang tot de Vader

Artikel 26 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis, dat over 'Christus onze enige Voorspraak' handelt, begint met te belijden dat wij geen toegang hebben tot God dan alleen door de enige Middelaar en Voorspraak Jezus Christus, de rechtvaardige. Wij kunnen alleen tot de Vader naderen, doordat Christus die 'een verzoening' is, voor ons pleit. In deze biddende Heer is ons 'de *toegang*' gegeven (vgl. Ef. 2:18). Het is met name de brief aan de Hebreëen die op dit aspect wijst. Als conclusie van al wat de schrijver ons verkondigt over het werk van Christus als hogepriester, klinkt in hoofdstuk 10: 'Daar wij dan, broeders, volle vrijmoedigheid bezitten om in te gaan in het heiligdom door het bloed van Jezus ..., laten wij toetreden ...'

De weg naar Gods troon lag onder de oude bedeling nog niet open (Heb. 9:8). De hogepriester mocht slechts één keer per jaar even verschijnen in de nabijheid van Gods troon. Maar Christus verwierf met zijn offer het recht om niet alleen tot Gods troon te naderen, maar daar ook te *blijven*. Wij hebben nu een Hogepriester die voor altijd gezeten is aan de rechterzijde van de troon van Gods majesteit (Heb. 8:1). Wij kunnen nu 'door Hem tot God gaan, daar Hij altijd leeft, om voor ons te pleiten' (Heb. 7:25). Wij mogen 'toegaan' (Heb. 4:16), 'ingaan' (Heb. 9:19), 'toetreden' (Heb. 9:21), 'naderen' (Heb. 2:22), doordat Christus eens voor altijd met zijn bloed binnengegaan is in het hemels heiligdom (Heb. 9:12), doordat Hij voor ons ten goede verschijnt voor Gods aangezicht (Heb. 9:24) en altijd leeft om voor ons te pleiten.

Wij ontdekken hier hoe wezenlijk Christus' voorbede verbonden is aan *ons bidden*. Wij kunnen alleen maar tot God naderen, omdat Christus de weg met zijn offer heeft gebaand en omdat Hij met zijn voorbede voor ons in de bres springt bij de Vader. Zonder deze permanente Voorspraak zouden onze gebeden nooit enig effect kunnen hebben, onwaardig als wij zijn. Calvijn schrijft zo prachtig: wij hebben bij ons bidden een middelaar nodig, 'om in onze naam te verschijnen, ons op zijn schouders te dragen en op zijn borst gebonden te houden, opdat wij *in zijn Persoon* mogen verhoord worden'.⁶

Wij naderen in ons gebed tot de ontzagwekkende hemelse Majesteit die te rein van ogen is om het kwaad te zien (Hab. 1:13). Maar tegelijk is er Iemand

die voor ons pleit en met zijn voorbede, voor ons, zondaren, de troon van deze Majesteit maakt tot een 'troon van genade en hulp' (Heb. 4:16)!

Het is dit aspect van Christus' voorbede dat in artikel 26 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis breed aan de orde komt. De achtergrond is duidelijk: de vele voorsprekers die de roomse kerk vond in Maria en de gestorven heiligen. Met al die menselijke voorbidders rekent onze confessie resoluut af. Mij trof, hoezeer bepleit wordt dat wij bij de Here Jezus terecht kunnen. Het artikel benadrukt dat 'de verhevenheid' van deze Middelaar ons niet moet afschrikken. In de Middeleeuwen stond die verhevenheid sterk op de voorgrond. Christus werd vooral gezien als de komende Rechter. Het is een beleving die wel verafstaat van de familiale manier waarop velen vandaag over 'Jezus' spreken! Intussen kan het in onze tijd een heilzame correctie zijn niet te vergeten dat onze belijdenis wel over die verhevenheid spreekt! Onze Heiland is wel de Heer der heren en de Hogepriester die gezeten is aan de rechterzijde van de majesteit van God. Toen Hij als zodanig verscheen aan Johannes, viel de apostel als dood voor zijn voeten (Op. 1:17). Over verhevenheid gesproken...

Maar hoe verheven ook, wij kunnen bij Hem terecht. En wij behoeven geen tussenpersonen om tot Hem te gaan. 'Want toen God Hem aan ons gaf (als Voorspraak), wist Hij heel goed dat wij zondaars waren', zegt artikel 26. Wij mogen met vertrouwen *door Hem* tot God gaan (Heb. 7:25). Dit te meer omdat Hij mens op aarde is geweest en onze noden uit ervaring kent. Hij kan ons zo uitnemend te hulp komen, omdat Hijzelf in verzoeking geleden heeft (Heb. 2:18) en op gelijke manier als wij verzocht is geweest, maar zonder te zondigen (Heb. 4:15). Daarom is Hij zo'n geschikte Voorspraak: Hij kan 'meevoelen met onze zwakheden' (Heb. 4:15).

Bewaring

De voorbede van Christus wordt ook nog in de Dordtse Leerregels genoemd in verband met de *bewaring* van de ware gelovigen. Zij kunnen diep vallen. De Leerregels wijzen op David en Petrus. Maar zij vervreemden niet helemaal van het geloof en de genade, blijven niet voorgoed in hun zonden en gaan niet verloren. Wat henzelf betreft, zou dat

ongetwijfeld gebeuren, maar wat God betreft, kan dit niet. En dan wijzen de Leerregels o.a. op Christus' *voorbede* (V,8). In de kantlijn worden twee schriftplaatsen genoemd: Romeinen 8:34 en Lucas 22:32. Men kan mijns inziens hier ook verwijzen naar Johannes 17: het hogepriesterlijk gebed.

Wat Lucas 22 betreft, we ontmoeten daar Petrus in een naïeve overmoed. Blijkbaar heeft hij iets begrepen van het lijden dat zijn Meester wacht. Hij spreekt namelijk over 'gevangenis en dood'. Mocht het zover komen met Jezus, dan kan de Meester op hem rekenen. Petrus zal niet deserteren. Hij blijft bij de Meester, ook als het gevangenis en dood wordt. Laat de satan misschien zijn medeapostelen te pakken krijgen, Petrus zal de Heiland nooit verloochenen. 'Al zouden allen aanstoot aan U

nemen, ik zeker niet!' (Mar. 14:29).

Calvijn tekent bij deze betuiging van Petrus aan dat hij op een tweevoudige manier zondigt. Hij heeft trouw beloofd in vermetelheid en zijn eigen zwakheid niet in rekening gebracht. En zo is het ook. Petrus zal volharden in geloof, niet doordat zijn liefde zo krachtig is, maar enkel en alleen doordat Christus voor hem *gebeden* heeft dat zijn geloof niet zal bezwijken. Wat de Meester zegt, zal gebeuren. Straks vindt er een gruwelijke verloochening plaats. Maar die diepe val zal niet het einde zijn van Simon, de Rots. Hij zal tot 'beking' komen, er komen straks tranen van berouw. En dat zal de *vrucht* zijn van Christus' *voorbede*. In die *voorbede* ligt het geheim van Petrus' uiteindelijke bewaring bij de liefde voor en het geloof in de Meester!

In Romeinen 8:34 ontdekken wij

ditzelfde geheim. Paulus somt alle in de context voorkomende gevaren op die ons als Gods kinderen in heden en toekomst kunnen bedreigen: verdrukking, benauwdheid, vervolging, honger, naaktheid, gevaar, zwaard, dood en machten. Maar van een fatale dreiging is geen sprake, omdat niets ons zal scheiden van de liefde van Christus, een Christus die voor ons *pleit*. Als het aan ons zou liggen, zouden al de genoemde verschrikkingen ons scheiden van de Here Jezus. De overwinning ligt enkel en alleen in de voorbede van Hem, wiens liefde permanent tot ons uitgaat. En zo is de jubel mogelijk: 'Maar in dit alles zijn wij meer dan overwinnaars ...'

Christus' *voorbede* als de enige verklaring voor de volharding van de zijnen op de geloofsweg komt ten slotte ook sterk naar ons toe in het hogepriesterlijk gebed van Johannes 17. Het is een gebed allereerst voor de leerlingen (vgl. Joh. 17:8,9), maar het waaiert uit tot allen die door hun woord in Hem geloven (vgl. Joh. 17:20). Verrassend is hoezeer dit gebed vol is van Christus' zorg voor de zijnen die Hij in de wereld achterlaat. Het gaat om *bewaring* voor de boze (Joh. 17:15), om *heiliging* in de wereld (Joh. 17:17) en om *één-zijn* in God (Joh. 17:22). Het gebed loopt uit in een krachtige wilsverklaring met betrekking tot de toekomst van alle gelovigen: 'Vader, ... Ik wil' (Joh. 17:24). Christus *kan* zo stellig spreken omdat Hij het werk voleindigd heeft dat de Vader Hem te doen gaf (vgl. Joh. 17:4). Hij *zegt* het zo om de zijnen te doen weten hoezeer hun toekomst Hem ter harte gaat en hoe zeker zij ervan mogen zijn dat zij in zijn heerlijkheid eens mogen delen. Wij horen hier zijn liefste en laatste wens! Het is niet zonder reden dat dit uitvoerige gebed in de Schrift staat. Wij moeten weten hoe Christus voor de zijnen heeft gebeden en hoe Hij nog in de hemel voor ons *pleit*.

Het is terecht dat de Dordtse Leerregels in het hoofdstuk dat handelt over de volharding van de heiligen, verwijst naar de *voorbede* van Christus. Zij spreken daarover niet om ons tot zondige zorgeloosheid te brengen: we kunnen het wel op een schoen en een slof doen, want we worden toch bewaard. De Leerregels zeggen dat God ons de volharding verkondigt tot *troost* van allen die Hem *vrezen* (V,15). Gods kinderen behoeven niet bang te zijn dat ze misschien nog eens dodelijk struikelen en voor altijd verloren gaan. Zeker, zij kun-

nen diep vallen. Maar eens brengt de Here hen weer tot inkeer en oprecht berouw. Want Christus' *voorbede* voor de zijnen kan niet krachteloos gemaakt worden (V,8). Zijn 'Vader, ... Ik wil' overstijgt al het geweld van de satan en al de boosheid van ons hart. Die voorbete *bewaart* ons en zorgt ervoor dat ons geloof niet bezwijkt!

Johannes 16:26

Nu wij gezien hebben in welke verbanden het Nieuwe Testament spreekt over de voorbete van Christus, rijst er een moeilijkheid, wanneer wij lezen wat Hij tot zijn leerlingen zegt in Johannes 16:26: 'Te dien dage zult gij in mijn naam bidden en Ik zeg u niet, dat Ik de Vader voor u vragen zal, want de Vader zelf heeft u lief.' Hoe is dit woord te rijmen met de troost die wij juist vonden in alles wat gezegd wordt over de permanente voorbete van de grote Priester in het hemels heiligdom?

Er is in de exegese heel wat over dit woord te doen. J. van Andel meent dat hier gezegd wordt dat het bidden in Jezus' naam 'een bijzondere tusschenkomst zijnerzijds' overbodig maakt. 'Alvast zullen zij (de leerlingen) hier op aarde, in gelijke mate als hunne vereeniging met Christus volkomen is, verheven worden tot den staat, waarin de volmaakten verkeerden, die geen Voorbidder meer behoeven.'⁷ P.H.R. van Houwelingen betreft de uitspraak van Christus geheel op de toekomst. Het 'te dien dage' slaat op de dag van Christus' terugkomst op aarde. 'Bij de wederkomst wordt nog steeds gebeden in zijn naam.

Maar Hij hoeft dan niet meer bij de Vader te bemiddelen. De periode van zijn tusschenkomst is voorbij.⁸

Ik kies voor de verklaring die Herman Ridderbos biedt.⁹ Het 'te dien dage' heeft betrekking op de tijd van de *Geest* die de leerlingen zal leiden tot 'de volle waarheid' en Christus zal verheerlijken (vgl. Joh. 16:12v). Door de Geest zal Christus 'vrijuit' spreken over de Vader. Alle misverstand en verhulling worden dan weggenomen. De leerlingen zullen de betekenis van het werk van hun Meester verstaan. En zo zal het hun mogelijk worden te bidden in Jezus' naam: met beroep op zijn werk en op zijn volmacht.

Zó hebben zij nog niet gebeden (Joh. 16:24). Ze konden het nog niet, bevangen als zij waren door onkunde en misverstand. Het kon ook nog niet, omdat het grote werk door Christus nog moest worden volbracht.

Maar de komst van de Geest der waarheid zal een nieuwe gebedsmogelijkheid brengen! De leerlingen kunnen straks met beroep op Christus en zijn werk tot de Vader naderen. Hij is dan werkelijk de weg tot de Vader. Om met Calvijn te spreken: wij veroveren het hart van de Vader, zodra wij Hem de naam van zijn Zoon voorhouden.

Het woord van de Heer verzekert ons dat wij *directe* toegang hebben tot de Vader. Het zegt alles over onze *positie*: de Vader zelf heeft ons lief, omdat wij zijn Zoon liefhebben (Joh. 16:27). Christus hoeft niet alles voor ons te vragen. Hij hoeft niet in onze plaats de Vader onze noden bekend te maken. Wij kunnen en mogen het zelf doen, doordat de Heilige Geest ons de Vader leert

aanroepen (vgl. Gal. 4:6). Als het op *vragen* aankomt, kunnen wijzelf bij de Vader terecht.

Tegelijk blijft dat de *verhoring* enkel en alleen vastligt in Christus' voorbete, waarbij Hij telkens weer zijn bloed voor ons doet spreken.

Het woord van Christus over *zijn* 'niet vragen' staat in de context van het bidden 'in mijn naam'. Het betekent: in *ons* vragen komt het beroep op zijn werk en voorbete mee! Wij vragen zelf, maar wij gaan tot God 'door Hem' die altijd leeft om voor ons te pleiten. De Vader heeft ons lief, maar het is een liefde 'in Christus Jezus, onze Here' (Rom. 8:39).

Noten:

¹ Geciteerd bij G.C. Berkouwer, *Geloof en volharding*, Kampen 1949, p. 118.

² H. Bavinck, *Gereformeerde Dogmatiek*, III, Kampen 1929, p. 473. Artikel 26 NGB zegt zelfs dat Christus mens geworden is, om ons mensen toegang te geven tot de goddelijke Majesteit!

³ Voor bredere informatie zie A.N. Hendriks, *Die in de waarheid leidt. Bijdragen over de Heilige Geest en zijn werk*, Heerenveen 2002, p. 144v.

⁴ H. Bavinck, *a.w.*, p. 477.

⁵ Vgl. J.P. Versteeg, *Bijbelwoorden op de man af*, Kampen 1983, p. 31.

⁶ *Institutie*, III,20,18.

⁷ J. van Andel, *Johannes' evangelie aan de gemeente toegelicht*, Leiden 1900, p. 327.

⁸ P.H.R. van Houwelingen, *Johannes. Het evangelie van het Woord*, Kampen (1997), p. 328. Zijn uitleg hangt samen met zijn interpretatie van het 'te dien dage' in Joh. 14:20 en het 'Ik kom tot u' in Joh. 14:18.

⁹ Vgl. Herman Ridderbos, *Het evangelie naar Johannes*, II, Kampen (1992), p. 197.

Artikelen uit oudere jaargangen blijven beschikbaar!

Als redactie willen we graag artikelen uit vorige jaargangen, die nog van belang (kunnen) zijn, voor de lezers en andere belangstellenden beschikbaar houden. De mogelijkheid om artikelen van tenminste twee jaar geleden op te vragen is er nu via www.woordenwereld.nl! Door te klikken op Nader Bekeken, Artikelen kunt u al uit een aantal nummers downloaden.

Verder is een groot trefwoordenregister op alle voorgaande jaargangen te vinden op www.woordenwereld.nl, onder Nader Bekeken.

Kinderen in de gemeente

Wie de jeugd heeft, heeft de toekomst. Een gezegde met ongetwijfeld een diepe betekenis. Ook voor ons kerkelijk leven. En de wijsheid van dit gezegde kan vertaald worden naar het maken van strategische keuzes om de jeugd zoveel mogelijk te betrekken bij al het reilen en zeilen in de kerk. Dat is een goede zaak. Als kinderen immers de indruk krijgen dat de kerk alleen maar een gebeuren is van ouders en ouderen, dan zal het toetreden tot die wereld voor hen een zaak zijn van de verre toekomst. En dat terwijl ze in werkelijkheid voor honderd procent ook op jonge leeftijd al behoren tot de gemeente. Ze zijn door hun doop immers in de gemeente ingedoopt.

Kinderen zijn leden van de gemeente. Weliswaar doopleden, maar ook dat zijn echte leden. Ze zijn verbonden met ons en hebben hun plekje in het lichaam van de gemeente. Dat ze doopleden heten, zegt dus niet dat ze leden zijn die alleen voor spek en bonen meedoen. Nee, ook een dooplid hoort er voluit bij. Maar het dooplid-zijn zegt wel iets over de verantwoordelijkheid. Doopleden hebben een andere verantwoordelijkheid dan belijdende leden. Doopleden dragen wel verantwoordelijkheid voor hun eigen gedrag en leven, maar nog niet voor de kerk als zodanig. Natuurlijk is het wel het doel dat doopleden te zijner tijd zich voegen bij de belijdende leden en dan mee verantwoordelijkheid gaan dragen voor het vormgeven van de gemeenschap die de Here sticht.

Onze tijd bepaalt onze kijk op onszelf en op onze kinderen. Laten we niet onderschatten dat we allemaal kinderen van onze tijd zijn. Ik noem bijvoorbeeld een zaak als gezag. Dat is zo langzamerhand iets geworden wat je niet hardop meer kunt uitspreken. Want gezag is ongeveer synoniem geworden aan autoritair. We zullen daarom onze kinderen eerder vragenderwijs benaderen dan met een stellig: zo is het! Het ligt ons zogezegd meer om te vragen 'wat wil je eten' dan te zeggen: je eet maar wat de pot schaft. We zijn beland in een 'nee-loos' opvoedtijdperk.

Ik ben ervan overtuigd dat we onze kinderen geen dienst bewijzen met een opvoeding die ervan uitgaat dat ze kleine volwassenen zijn en derhalve zelf wel kunnen kiezen.

Is het niet opvallend dat in de Bijbel de kinderen meestal een vragende rol hebben? Juist om kinderen de vragen te ontlokken werden er monumenten opgericht en rituelen vastgesteld. Een hoop van twaalf grote stenen bij de Jordaan en een schattig ezelsveulentje dat zomaar de nek werd gebroken. Waarom, vader? Ook de ingrediënten van het Paschamaal vormden aanleiding voor de kinderen om hun vragen te stellen. Wij doen het vaak andersom. Wij stellen de vragen aan de kinderen en we laten ons handelen door hun antwoord bepalen. We realiseren ons nauwelijks dat we daarmee een veel te grote verantwoordelijkheid op de schouders van kinderen leggen. Of zijn we misschien zelf zo onvolwassen

dat we geen verantwoordelijkheid meer durven dragen?

Mag het kind ook alsjeblieft kind zijn?! Nee, dat zal het zelf natuurlijk nooit willen. Niet hardop tenminste. Maar is het geen veeg teken dat er een groeiend aantal kinderen externe hulp nodig heeft? Gewoon omdat ze het niet meer zien zitten. De wereld van het opgroeien is ingewikkeld geworden. Wij moeten ze niet ook nog eens behandelen als kleine volwassen mensen. Het zijn kinderen die in feite smeken om duidelijkheid. Om grenzen. Om richtingwijzers. Om vastheid. Allemaal zaken die onze maatschappij hun onthoudt. Het is voor onze kinderen al moeilijk genoeg bij alles te moeten kiezen. Op steeds jongere leeftijd een profiel op school. Op internet, waar van alles zich opdringt. In de groep, die vaak dingen vraagt waardoor je in conflict komt met jezelf. De maatschappij, die ons laat weten dat er geen verschil meer is tussen meisjes en jongens. Laten we ze niet ook nog belasten met een verantwoordelijkheid in de kerk waar ze nog niet aan toe zijn (tot zelfs zitting nemen in beroepingscommissies!).

Betekent dat dat kinderen er niets toe doen in de gemeente? Juist wel! Maar betrekken bij is iets heel anders dan hen indirect laten uitmaken hoe het zal moeten toegaan in de kerk om het voor hen (en dus voor hun ouders) een beetje acceptabel te maken in de kerk.

R.Th. Pos

Met hart en ziel bijbellezen

Wie in de Bijbel gaat lezen, pakt een stokoude tekst. Situaties van vaak meer dan tweeduizend jaar geleden kom je tegen. Lieder en van die tijd, de psalmen, zingen we in de kerk. Het wonder is: ze spreken ons aan. God spreekt ons ermee aan. Het is niet het woord van vroeger, maar van vandaag.

Wat gebeurt er allemaal wanneer wij ons aangesproken weten? Hoe komen die oude woorden tot leven? Wie vandaag de discussies bijhoudt, kan het idee hebben dat dit typisch moderne vragen zijn. Vragen van iemand uit de westerse cultuur. Daar spelen ze vooral. Er zijn ook culturen waarbij de afstand tussen toen en nu niet zo groot lijkt. Ze zijn te vinden in de Derde Wereld. Daar gaat het echter net zo goed om dezelfde dingen.

In dit artikel doen we een greep uit de grabbelton van het verleden en stippen we enkele momenten aan. Het is de bedoeling dat dan de betekenis van die momenten voor vandaag helder wordt.

Leve de letterlijke tekst

In 2003 verscheen een verzameling studies van de hand van dr. W. Balke over Calvijns omgang met de Bijbel.¹ Het is niet een systematisch overzicht van wat er te zeggen valt van Calvijns omgang met de Schrift, maar een bundel studies over deelonderwerpen. Daarom overigens niet minder belangrijk. Van Johannes Calvijn is bekend dat hij afstand nam van de middeleeuwse omgang met de Bijbel. Hij nam het op voor de letterlijke betekenis van de bijbeltekst. Zijn commentaren getuigen daarvan.

Een eerste winstpunt daarbij is de terugkeer naar de Hebreeuwse en Griekse grondtekst als uitgangspunt voor de uitleg. Daarmee heeft hij de toon gezet voor de verdere omgang met de Bijbel in de eeuwen daarna, tot nu toe. *Terug naar de bronnen* is niet alleen de lijfspreuk van de zestiende-eeuwse humanisten, maar ook van de reformatische

christenen. Ruim alle aanknoetsels op die in de loop van de eeuwen tussen Gods Woord en ons gegroeid zijn. Niet wat ons dierbaar is, maar wat God echt zegt, is beslissend. Calvijns bijbeluitleg vormt geen nieuwe schil over de oude tekst, maar wil helpen om de tekst zelf te laten spreken. Een goed commentaar maakt zichzelf overbodig.

Waarom is Calvijn zo radicaal? Hij had te maken met een praktijk waarin er afstand gegroeid was tussen de tekst die God gegeven heeft en de betekenis die deze tekst voor vandaag heeft. Dat komt naar voren in de hermeneutiek van de Middeleeuwen. Hermeneutiek hier nog in de zin van regels voor de uitleg van de Bijbel. Naast de *letterlijke* betekenis kon je, volgens de middeleeuwse schriftgeleerden, ook nog een *geestelijke* betekenis onderscheiden, die dan weer drie aspecten heeft: een allegorische, een ethische en een eschatologische zin. Vier betekenissen dus.

Vooraf het spreken over een allegorische zin gaf aanleiding om de tekst te lezen als een verhaal waarbij alles eigenlijk wat anders kan betekenen. Het gaf de ruimte aan de fantasie. Met alle eer-

bied voor de tekst zoals die er ligt, laat je hem in feite achter je, doordat je je fantasie de vrije teugels geeft en op die manier de tekst kunt laten zeggen wat je wilt. Dan kun je alles ermee bewijzen. Zelfs het middeleeuwse gebouw van de roomse leer.

Dat is de praktijk van de exegese die Calvijn tegenkwam. Hij protesteerde daar terecht tegen. Vanuit zijn inzicht dat er tussen God en de gelovige geen bemiddelend priester staat, nam hij het op voor de eenvoud van de Schrift. Naar mijn overtuiging heeft hij daarmee een belangrijke koerscorrectie ingevoerd die nog steeds onze omgang met de Bijbel bepaalt.

Wij merken nu in het taalgebruik van Calvijn dat er inmiddels alweer een aantal eeuwen verlopen zijn; en daarom lijkt het nog erg moeilijk wat hij schrijft. In de in het boek van Balke opnieuw vertaalde fragmenten uit commentaren blijkt, hoe dicht Calvijn bij de mensen stond. Hij maakte de sprong naar zijn tijd door de tekst zelf weer te laten spreken.

Een tekst om te preken

Wij springen een aantal eeuwen vooruit. In 2001 nam prof. dr. J. van Bruggen afscheid als hoogleraar in de

uitleg van het Nieuwe Testament. Je mag dan een afscheidscollege houden. De tekst daarvan is te vinden op de website van de Theologische Universiteit², onder het kopje: publicaties. Inzet daarbij is de constatering dat je met het uitvoeren van de exegese nog geen preek hebt; daar is die verbinding naar vandaag bij nodig. Hij constateert dat mensen het in deze tijd opnemen voor de middeleeuwse omgang met de Bijbel, juist om de moderne hermeneutiek een wettige plaats te geven. Het woord hermeneutiek is hier veel breder van betekenis dan alleen maar de leesregels voor de heilige Schrift. In de moderne benadering is de bijbeltekst slechts aanleiding voor je eigen bezinning en kan er in feite heel wat anders uit de bus komen dan je op grond van je letterlijke lezen van de tekst zou verwachten. Je eigen verstaanshorizon bepaalt mede de betekenis van de tekst. De moderne hermeneutiek en de praktijk van de middeleeuwse omgang met de Bijbel zouden elkaar dan raken.

Van Bruggen wijst er daartegenover op, dat in de Middeleeuwen de geestelijke betekenis in de letterlijke opgesloten lag; het is de tekst zelf die aanleiding geeft om door te denken over de drie aspecten van de geestelijke betekenis, niet de verstaanshorizon van de lezer. Zoals het in de dertiende eeuw geformuleerd is, geeft de onderscheiding van een letterlijke en geestelijke betekenis geen aanleiding om je fantasie op hol te laten slaan, integendeel. De tekst wijst de weg naar Gods grote daden die ons heil betekenen. De bestudering van de tekst brengt bij de structuur van

Gods werk. Gods geschiedenis en die van ons raken elkaar.

Principe en ontsporing

Corrigeert Van Bruggen Calvijn hierin? Ik denk het niet. Kijk maar naar het exegetische werk van Van Bruggen zelf. Dat laat telkens een terugkeer zien naar wat er letterlijk staat. Niet meer en niet minder. Heel wat vanzelfsprekendheden zijn door zijn benadering weer in discussie gekomen. Soms had je daarbij het gevoel dat er dierbare zaken sneuvelen. Maar wat er staat, is mooi genoeg. Een typisch gereformeerd uitgangspunt. Wie ernst maakt met de belijdenis over de heilige Schrift (art. 2-7 NGB), staat per definitie kritisch ten opzichte van zijn eigen traditie en de traditionele uitleg van de tekst. Met name artikel 7 NGB brengt dat onder woorden.

Het verschil in benadering tussen Calvijn en Van Bruggen heeft mijns inziens meer te maken met het verschil tussen de principes die mensen hebben en de uitwerking in de praktijk. Van Bruggen kan gelijk hebben met zijn uitleg van de middeleeuwse uitgangspunten en tegelijk kan Calvijn terecht bezwaar aantekenen tegen de ontkoppeling van de letterlijke en de geestelijke zin, zoals hij die aantroef in de bijbeluitleg van zijn tijd. In die verschillende benadering zie je het verschil in tijd. Calvijns strijd liep tegen de roomse exegeten en Van Bruggen neemt het voor zijn middeleeuwse collega's op tegenover vakgenoten die hen willen inlijven in de moderne benadering van de Bijbel. Als je

moet kiezen tussen de Middeleeuwen en de moderne benadering, hebben we meer gemeenschappelijk met de exegeten van toen dan met de bijbeluitleggers van nu.

Ook binnen de gereformeerde bijbeluitleg is overigens hetzelfde verschil tussen principe en praktijk aan te wijzen. Met alle eerbied voor de letterlijke tekst zit men soms nog op het praktijkspoor van de Middeleeuwen. Denk aan de allegorische uitleg van het boek Hooglied in de Kanttekeningen van de Statenvertaling.³ Dat de letterlijke benadering van dit boek als een bundel liefdesgedichten mooi genoeg is, heeft prof. drs. H.M. Ohmann laten zien in zijn boekje *De koning te rijk*.

Nieuwe hermeneutiek

Hiermee is meteen het belang van deze vragen aangeduid. Van alle kanten worden vragen gesteld aan de Bijbel. Ook omdat de antwoorden die we tot nu toe daaruit vernamen, steeds meer moeite blijken op te leveren. Deze vragen worden vaak gepresenteerd onder de vlag hermeneutiek. Mag je eigen tijd een rol spelen in de omgang met de Bijbel en vooral in het ontdekken van de ethische betekenis van een Schriftwoord? Ieder denkt dan direct aan vragen rond de vrouw in het ambt, rond homoseksualiteit en dergelijke. Hoe flexibel is een bijbeltekst?

We beseffen al heel lang dat de Bijbel geen kookboek is met precieze recepten voor ons leven van nu. Je hebt altijd te maken met een ethische verwerking van de bijbelgegevens. Een pleidooi voor letterlijk lezen wat er staat, is nog geen verdediging van biblicisme. Dat is een benadering waarbij een tekst zonder te rekenen met het historische reliëf zomaar in deze tijd gezet wordt. Het heeft elementen die aanspreken. Juist vanwege de directheid. Tegelijk wordt vaak duidelijk dat je op die manier alleen met een selectie van bijbelteksten werkt. Terwijl alles tot ons onderricht geschreven is. Het gaat om de betekenis van elk Schriftwoord, zie onder andere 2 Timoteüs 3:16. Zit daarmee de gereformeerde ethiek op het spoor van de moderne hermeneutiek? De moderne benadering gaat verder dan wat door gereformeerde ethici van vroeger en vandaag bepleit wordt. Omdat voor beide het woord hermeneutiek is, is het nodig goed op te letten wat precies gezegd wordt. Ik zou

het alleen daarom al graag inruilen voor een helderder woord.

Het lijkt veilig om je bij voorbaat af te wenden van die vragen, maar ze spelen een rol in het gesprek met andere kerken: de Nederlands Gereformeerde Kerken hebben de cultuur van vandaag wel laten meespreken in hun beslissing om vrouwelijke ambtsdragers toe te laten.

Laten we daarom eerst maar Calvijns uitgangspunt blijven beklemtonen. Begin bij de letterlijke tekst. Wantrouw het als de Bijbel opeens zegt wat je graag had willen horen. Als God A zegt, bedoelt Hij dat ook. Vooral als het ons niet zo uitkomt.

Dat vraagt wat toelichting. Ook in Kampen wordt er druk gestudeerd over de omgang met de Bijbel, net als in diverse deputaatschappen van de generale synode. Studie die ingegeven is door dezelfde constatering als waarmee dit artikel opent. Hoe overbrug je de kloof die er lijkt te gapen tussen de oude tekst en de tijd van vandaag? Winstpunt bij die studie vind ik daarbij de nadruk op de navolging van Christus. Helaas is dat wel eens opgevat als zou dit betekenen vervanging van de concrete gehoorzaamheid aan Gods geboden. Het is eerder het dragende principe daarin. Het houdt je bij de bijbellen. Christen zijn is kruisdragen. Lezen wat er staat, is een oordeel over je oude mens. Bijbellezen is juist hierin een beleven van je relatie met Christus. Ook dat is uitwerking van Calvijns uitgangspunt. Het spoor van de navolging brengt weer bij elkaar wat in de loop van de tijd uit elkaar gegroeid is. Ik wil dat graag uitwerken.

Ontsporing onderweg

Tussen Calvijn en ons liggen alweer heel wat eeuwen. Het denken van de mens heeft niet stilgestaan. Na hem kwam het onderscheid tussen verstand en gevoel weer op, tussen objectief en subjectief. Gereformeerde theologen grepen terug op de middeleeuwse scholastiek, die dacht alles in onderscheidingen te kunnen vatten. Dat was dus nog voor de opkomst van het verlichtingsdenken, dat ook de nadruk legt op het verstand.⁴ Het een heeft het ander versterkt.

In de achttiende eeuw liggen ook de oorsprongen van de historisch-kritische methode van bijbellezen. Daarbij wordt eigenlijk de geestelijke zin van de tekst achterwege gelaten en de tekst alleen op zijn historische en literaire merites be-

oordeeld. Dat het daarna wel heel moeilijk wordt om alsnog een geestelijke zin te ontdekken, is dan wel duidelijk. Bijbellezen is dan niet meer het beleven van je relatie met Christus.

Van Bruggen wijst erop dat deze benaderingen de gereformeerde theoloog ook verplicht tot extra aandacht voor dit niveau van de tekst. Het uiteenrafelen van de Bijbel in de schriftkritische theologie wacht op een helder antwoord. Evengoed als de moderne tegenhanger ervan in de uitsluitend literaire benadering, als verhaal, daarom vraagt. Zijn afscheidscollege laat zich daarom lezen als een pleidooi om de Bijbel weer gewoon Bijbel te laten zijn, en verstand en gevoel in de lezing te integreren. In het kader van Calvijns manier van lezen: deze kon de nadruk leggen op de letterlijke tekst, omdat bij hem de geestelijke zin op elke bladzij van zijn commentaren verbonden is met de letterlijke. Hoe krijgen we deze eenheid terug? Tussen Calvijn en ons ligt deze ontsporing. Wij zijn andere mensen geworden. Zomaar zeggen: we doen het weer net zoals hij, gaat dus niet.

Hoofd en hart en handen

Gewoon lezen wat er staat, blijft het allereerste. Prachtig dat dit niet stilstaat. Dr. E. Talstra vermeldde in het *Nederlands Dagblad* van 22 april 2005, dat het met behulp van een nieuw computerprogramma van de Bijbel mogelijk is om op grond van grammaticale constructies te zien welke betekenis van een Hebreeuws woord je uit het hele veld van mogelijke betekenissen moet kiezen. Prachtig, al kent die computer Christus niet. Het is de basis.

Het gaat dan niet alleen om de betekenis van woorden en zinsdelen, maar ook om de literaire opbouw en om de vraag wat zich communicatief afspeelt binnen de tekst.⁵ Een voorbeeld van dit laatste: waarom zoekt de Here Jezus het conflict op in Johannes 5 en volgende hoofdstukken? H. de Jong schreef hierover in *Opbouw*, jaargang 2003.

Maar dan. Je hebt een beeld gevormd van wat er staat en hoe ga je verder?

Een paar mogelijkheden om de letterlijke tekst niet alleen via de woorden te benaderen, wil ik graag aanduiden. Ik ben hierin lang niet volledig. Aan het allerbelangrijkste ga ik voorbij: de mediatie. Ik bedoel hier niet de voor de pre-

diking noodzakelijke tussenstap tussen exegese en preek. Dan praat je over verwerken van de tekst, terwijl het in dit artikel gaat over begrijpen van de tekst. In het kader van dit artikel gaat het om het in alle rust in je om laten gaan van de tekst zelf. Dwarsverbindingen door heel de Schrift komen zo naar boven. Ik werk het punt niet verder uit, omdat het om een compleet artikel vraagt. Een paar andere punten noem ik wel, overigens ook zonder ze breed uit te werken.

Opvallend zijn de workshops op de studiecongressen van de Bijbelstudiebond. Je bent niet alleen met je hoofd bezig met de Bijbel, ook met je *handen*. Boetsierend, schilderend. Tussen hoofd en handen in ligt het hart. Bij dit artikel is een illustratie hoever je hiermee kunt komen. Met mijn catechisanten heb ik Openbaring 1 gelezen, een visioen voor Johannes, dus heel direct beeldend. Huiswerk voor de volgende keer: teken het maar. Anderen die deze tekening toevallig zagen, werden er wat bang van. Net als de apostel bang werd van de openbaring van Christus in zijn heerlijkheid. Uiteraard gaat het hierin niet om de artistieke waarde van het resultaat (al heb ik de mooiste tekening uitgezocht), maar om de beleving van je geloof. Begrijpen en verwerken liggen hier dicht bij elkaar!

Anderen maken gebruik van drama om de tekst te begrijpen. Kruip in de huid van een personage uit de Bijbel. En beleef de spanning van het verhaal. Om zoiets te doen moet je precies lezen wat er staat, jezelf kennen en daarom ook je kunnen inleven in het verhaal. Ik heb het niet over toneel in de eredienst.

*Hoe ziet Johannes de verbeerlijkte Christus?
(Tekening van Wimke Smit, Beilen)*

Rembrandt van Rijn: Rembrandts moeder leest de bijbel

Even afgezien van de vraag of dat een goed middel is: daarbij gaat het om weergeven van een al gevonden betekenis; drama kan ook een manier zijn om de betekenis te vinden. Deskundige begeleiding is hierbij niet weg. Er zijn psychotherapeuten die van deze vorm gebruikmaken om mensen zichzelf te laten kennen vanuit de kennis van de tekst die je zo opdoet.

Pastoraat

Er is een terrein waar het heel belangrijk is om op een goede manier de brug te slaan tussen de Bijbel en de mens van nu. Dat is het pastoraat. Mensen beleven een breuk in hun relatie met God en een pastor mag proberen die breuk te herstellen. Je bent door de doop in relatie gebracht met God (verbond), maar door gebeurtenissen of ontwikkelingen in je leven beleef je dat niet. Hoe vind je die eenheid terug?

Pastoraat aan de enkeling doet dus precies hetzelfde als de heilshistorische prediking voor heel de gemeente. Die wortelt ook in het besef dat de geschiedenis van Gods heil in de Bijbel onze geschiedenis is, zie Romeinen 6. Nu is indertijd het debat gevoerd onder de vlag van heilshistorisch contra exemplarisch. Daardoor kan de indruk ontstaan dat bij een heilshistorische benadering het exemplum, het voorbeeld van indertijd niet belangrijk meer is. Het was echter de bedoeling van de mannen van

de heilshistorie om door de aandacht voor het unieke moment van Gods openbaring in een tekst het voorbeeld tot zijn recht te laten komen. Een heel mooi voorbeeld van deze benadering vind ik het hoofdstuk van prof. dr. K. Schilder over Judas in zijn boek over Christus in zijn lijden.⁶ Nadat hij het heilshistorische moment heeft aangeduid, wijdt hij vele bladzijden aan de vraag wie Judas was en voert tussen de regels een gesprek met de psychologie van zijn dagen. Aandacht voor de heilshistorische feiten en aandacht voor de beleving vullen elkaar aan.

Wil je als pastor mensen helpen om de relatie tussen God en hen weer te herstellen, dan zul je voor beide elementen aandacht moeten hebben: het is echt gebeurd, anders zegt de hele Bijbel me niets, en het wordt op een ongelooflijk mooie manier verteld. Niet voor niets is er van de Nieuwe Bijbelvertaling een literaire uitgave verschenen, die niet de later toegevoegde versindeling bevat. God gebruikt de techniek van verhalenvertellers om zijn boodschap over te brengen. Je hoeft geen literatuurwetenschap te studeren om van die oude verhalen onder de indruk te komen. Juist wie ze uiteenrafelt en niet méér doet, bederft het effect. Wie ze verhaal laat zijn, leest met hart en ziel de Bijbel en geeft de mensen met wie hij in gesprek is, de mogelijkheid zich in Gods grote verhaal te herkennen. Verhalen raken mensen soms dieper dan een uiteenzetting. Daarom kan aandacht voor het

verhalende in de Bijbel helpen om mensen hun verbondenheid met God weer te laten beseffen.

Dit is anders dan voor de mensen van het narratieve pastoraat. Voor de bedenkers daarvan⁷ is het niet belangrijk of iets echt gebeurd is of niet. Wel leer ik van hen het grote belang van aandacht voor de verhaaltrant van de Bijbel ook als middel dat God gebruikt om mensen te bereiken.

Ten slotte

Samenvattend: Calvijn heeft na de verwarring van de Middeleeuwen een heldere weg gewezen voor de bijbeluitleg. Een weg die nog steeds belangrijk is voor de kerk van vandaag. Hij leerde met hart en ziel bijbellezen. Helaas is wat bij hem een geheel vormde: verstand en gevoel, in de loop van de eeuwen uit elkaar gegroeid. Het is de uitdaging van deze tijd om wat uit elkaar gegroeid is, weer bij elkaar te brengen. Bijbellezen met heel je verstand en met heel je hart. Dat vraagt aandacht ook voor de aspecten in Gods openbaring die je met je verstand alleen niet direct op het spoor komt. Daar zijn manieren voor, die ik summier heb aangeduid. God is echt niet verder weg van ons dan toen Hij zijn Woord gaf.

Noten:

¹ W. Balke, *Calvijn en de bijbel*, Kampen 2003.

² www.tukampen.nl. Het voordeel van deze manier van publiceren is dat de tekst voor iedereen beschikbaar is; het nadeel is dat die snel onopgemerkt blijft, omdat je moet weten waarnaar je zoekt.

³ Gelukkig zijn die nog ruimschoots beschikbaar, zowel via internet als in een gemoderniseerde papieren uitgave. Helaas is de oorspronkelijke uitgave uit 1657 wat moeilijker bereikbaar.

⁴ Prof. dr. C. Graafland heeft deze terugkeer naar de scholastiek in kaart gebracht in zijn dissertatie *De zekerheid van het geloof*, 1961.

⁵ Zie voor de benadering op dit niveau bijvoorbeeld Sjeff van Tilborg, *Johannes*, Boxtel 1988, in de serie: 'Belichting van een bijbelboek'.

⁶ *Christus in zijn lijden*, deel 1, hoofdstuk 12, Kampen 1949.

⁷ O.a. dr. R.R. Ganzevoort; breder: G. Heitink, *Pastorale zorg, theologie, differentiatie, praktijk*, Kampen 2005. Zie ook de bespreking van Harm Wijnalda van dit boek op de website www.gkv.nl en het artikel van P. de Jong over pastoraat op de cd-rom *Aan het werk in de kerk*, de opvolger van de vroegere *Infomap voor ambtsdragers*.

Tucht over ambtsdragers

Zo af en toe duikt er een berichtje op in de (kerkelijke) pers: een kerkenraad heeft zijn predikant geschorst naar art. 79 KO. Soms staat er ook nog een grond voor de schorsing bij. Een klein berichtje, een mededeling voor het kerkvolk. Meer niet. Want kerkenraden worden allemaal afzonderlijk op de hoogte gebracht van een schorsing. Zij zijn het ook die op de hoogte moeten zijn, omdat de ambtsdienst van een predikant in heel het kerkverband is opgeschort.

Een persbericht, kort en zakelijk. Maar daarachter gaat een heel proces schuil. Daarover spreekt art. 79 van de Kerkerde. En omdat we het (helaas) toch nog wel eens tegenkomen, is het goed, iets meer te zeggen over dit artikel.

Tucht

In de KO gaan de artikelen 72 tot 82 over de tucht. Daarbinnen wordt apart gesproken over tucht over ambtsdragers. Art. 79 spreekt over de procedure, art. 80 noemt zonden, en art. 81 gaat over de onderlinge censuur van ambtsdragers.

Waarom deze aparte behandeling? Moet met ambtsdragers apart gehandeld worden?

Ambtsdragers zijn geen andere mensen dan andere gemeenteleden. Wanneer er sprake is van zonde, op de manier waarop art. 76 daarover spreekt, zullen ook bij ambtsdragers maatregelen van tucht genomen moeten worden. Tegelijk spreekt het voor zich, dat dit ook gevolgen heeft voor het ambt en de uitoefening daarvan. Vroeger zei men wel: de waardigheid van het ambt is dan in het geding; je kunt ook zeggen: op een bepaalde manier hebben ambtsdragers ook een voorbeeldfunctie. Je leer en leven moeten niet in schril contrast staan met je ambt, de taak en de opdracht, die je van Christus binnen de gemeente gekregen hebt.

In zoverre vloeit art. 79 'automa-

tisch' voort uit art. 76 (automatisch in de zin van: het een heeft gevolgen voor het ander).

Maar tucht over ambtsdragers en kerkelijke tucht in z'n algemeenheid gaan niet altijd samen op. En het is dan ook niet zo, dat als een ambtsdrager geschorst wordt, er ook automatisch afhouding van het avondmaal als maatregel van tucht plaatsvindt.

Daarom geldt voor ambtsdragers, dat eerst art. 79 in beeld komt: het al dan niet schorsen om een bepaalde reden, en pas dan of er ook reden is tot afhouding. En je kunt je situaties voorstellen waarbij schuldbelijdenis plaatsvindt, en er geen reden is om over te gaan tot verdere tuchtmaatregelen, maar waarbij er geen sprake kan zijn van verdere uitoefening van het ambt.

Schorsingswaardig

Wanneer moet er sprake zijn van schorsing? Bij een openbare of in ander opzicht ernstige zonde. Dat wordt ook in art. 76 genoemd. En als art. 80 een opsomming geeft van zonden die tucht over ambtsdragers nodig maken, dan worden daarin 'algemene' zonden genoemd, maar ook zonden die specifiek op het ambt betrekking hebben, zoals simonie of het zich indringen in het dienstwerk van een ander.

In de laatste herziening van de KO (1978) is daaraan toegevoegd: de kerkelijke vermaning verwerpen. Daarbij kun je denken aan het ondertekeningsformulier. Daar is sprake van bedenking tegen de leer of afwijkende mening. Wanneer je die als predikant in de kerkelijke weg voorlegt, kan er in diezelfde kerkelijke weg ook vermaand worden, en op een gegeven moment kan het zo ver komen, dat een kerkenraad moet overgaan tot schorsing.

Een andere reden om deze passage toe te voegen en zo te verduidelijken, is dat je als ambtsdrager nooit kunt zeggen: de zonde die de kerkenraad noemt als reden voor schorsing is niet openbaar, en dus is er geen reden tot schorsing (in de oude tekst, vóór 1978 stond alleen: openbare grove zonde. Vanaf 1978 is zowel het één toegevoegd: kerkelijke vermaning verwerpen, als het ander: in ander opzicht ernstige zonde).

Verskil in ambten?

Opvallend is verder dat er verschil in behandeling is tussen predikanten enerzijds en ouderlingen en diakenen anderzijds. Aparte aandacht voor het ambt geldt voor hen allemaal, maar waarom is de procedure verschillend?

Het gaat er hier niet om dat het ambt als zodanig verschillend zou zijn, in de zin van hoger of lager. In beide gevallen, bij ouderlingen en diakenen én bij predikanten speelt het kerkverband een rol. Het gaat hier om zorgvuldigheid. Een plaatselijke kerk kan niet zo maar haar ambtsdragers schorsen, om van ze af te komen.

Wel is het zo, dat de gevolgen voor een predikant, die zich immers volledig aan de dienst van de Here heeft gegeven, groter zijn. Zo is bijvoorbeeld ook zijn levensonderhoud in het geding. Daarnaast heeft een predikant zich ook op een bepaalde manier aan het kerkverband verbonden (zie de rol van het kerkverband in art. 5 en 6). Dat is bij plaatselijke ambtsdragers niet het geval. Daarom speelt het kerkverband bij predikanten een grotere rol bij schorsing en afzetting.

Voor predikanten zijn de gevolgen van schorsing en afzetting dus veel groter dan voor ouderlingen en diakenen. Daarom kan een predikant nooit meteen worden afgezet, maar volgt er eerst altijd een schorsing van minimaal drie maanden.

Ouderlingen en diakenen kunnen wel meteen worden afgezet. Art. 79 spreekt dan ook over schorsing *of* afzetting. Soms kan iets zo duidelijk liggen,

Gemeentebreed

E.J. Oostland

dat er meteen afzetting uit het ambt volgt.

Procedure

Hoe ziet een kerkelijke procedure van tucht over ambtsdragers er nu uit?

Een grondregel binnen het gereformeerde kerkrecht is, dat het tuchtrecht principieel bij de plaatselijke kerk ligt. Niet alleen omdat het gereformeerde kerkrecht zo is opgebouwd (antihiërarchisch), maar een kerk mag zo ook nooit van haar ambtsdragers tegen wil en dank beroofd worden.

Bekend zijn uiteraard de voorbeelden uit de tijd van de Vrijmaking. Toen is deze regel anders geïnterpreteerd, en zijn tuchtmaatregelen wél bij meerdere vergaderingen begonnen. Daarbij speelden voorbeelden (vaak ook specifieke uitzonderingen) uit het verleden een rol.

Maar de letter van art. 79 is duidelijk als het gaat om de rol en de plaats van het kerkverband.

Een eerste stap bij tucht over predikanten is schorsing. Het gaat daarbij om opschorting van de bediening van het ambt. De predikant mag de taken die bij het ambt horen, niet langer uitoefenen.

Voetius zegt dat een dergelijke schorsing niet altijd op alle werkzaamheden betrekking hoeft te hebben (bijv. wel pastoraat, niet preken), maar eerlijk gezegd kan ik me een dergelijke scheiding niet zo goed voorstellen.

Een schorsing duurt drie of zes maanden. Daarna moet geoordeeld worden of de schorsing wordt verlengd (verder onderzoek nodig), opgeheven, of dat moet worden overgegaan tot afzetting.

De schorsing vindt plaats door de eigen kerkenraad op grond van eigen oordeel én het oordeel van de kerkenraad van een naburige gemeente (belangrijk is, dat de genabuurde kerkenraad ook een beoordeling geeft, en niet alleen een advies). Er is dus altijd sprake van een breder oordeel dan dat van de eigen kerkenraad. In de praktijk zullen beide kerkenraden gezamenlijk vergaderen, en *onafhankelijk* tot een oordeel moeten komen, op grond van wat is aangedragen. De kerkenraad van de genabuurde kerk zal zich op een gegeven moment terugtrekken, en dan zal duidelijk moeten worden wat zijn oordeel is. Wanneer het oordeel van beide kerkenraden overeenstemt, zal de schorsing plaatsvinden. Wanneer er geen eenstemmigheid komt, mag de kerkenraad niet tot schorsing

overgaan, maar zal de zaak aan de classis worden voorgelegd.¹

De genabuurde kerk zal ook mee oordelen of ouderlingen of diakenen geschorst of afgezet mogen worden. Op deze manier biedt het kerkverband waarborg tegen eigenmachtig optreden van de kerkenraad. De positie van ambtsdragers mag niet aan het oordeel van één kerkelijke vergadering worden overgelaten.

Afzetting

Gedurende een schorsing wordt de bediening van het ambt opgeschort. Maar de rechten van het ambt (bij predikanten bijv. het traktement) blijven bestaan. De periode van schorsing heeft dan ook iets van een onderzoeksperiode: kan en mag deze persoon weer de volle bediening van het ambt terugkrijgen, of moet gezegd worden: hij is het ambt niet meer waardig? Wat hij gedaan heeft, past niet bij het ambt in de gemeente van Christus.

Wanneer het tot afzetting komt, zal de classis daarover moeten oordelen. Daarbij zullen ook deputaten van de PS

aanwezig zijn. De classis beoordeelt, de kerkenraad in kwestie zal vervolgens tot afzetting overgaan, na instemming van de classis. Zo kom je dat dan ook in persberichten tegen.

De tekst van de huidige versie van de KO is wat dit punt betreft helderder dan de eerdere tekst: de classis moet beoordelen of zij afgezet dienen te worden (nl. door de kerkenraad).

In de eerdere teksteditie (voor 1978) stond er: 'Of zij geheel van de dienst af te zetten zijn, zal aan het oordeel van de classis staan' (alsof daarin de laatste actie van de classis uitgaat).

Wanneer een predikant afgezet is, verliest hij ook aanspraak op traktement. Uiteraard kunnen bepaalde financiële (overbruggings)regelingen getroffen worden.

De lijn van art. 79 is helder. De reden waarom een grote rol voor het kerkverband is weggelegd, ook. Willekeur en onzorgvuldigheid moeten zoveel mogelijk vermeden worden. Schorsing en afzetting is een zaak van grote ernst en

daarom grote zorgvuldigheid.

Uiteraard is met een kerkordeartikel niet alles gezegd. Al is de lijn duidelijk, veel zal afhangen van interpretatie in elk afzonderlijk geval. En dat maakt kerkrecht nooit statisch, ook niet als een procedure vastligt.

Vragen

Ik wil tot slot een tweetal vragen stellen:

- Kan een goed functioneren van art. 81 (onderling toezicht ambtsdragers) in sommige gevallen voorkomen dat het tot schorsing (en afzetting) komt? Ik bedoel dat in de zin van: kunnen we van art. 81 meer en intensiever gebruik maken dan vaak gebeurt, zodat we meer oog krijgen voor elkaars bediening, en eventueel ontsporingen in een eerder stadium opmerken en bespreekbaar kunnen maken?
- Een vraag die bij mij bovenkwam: wat als een kerkenraad zijn verant-

woordelijkheid, bijvoorbeeld met betrekking tot een predikant, niet neemt of niet ziet? Welke rol speelt dan de classis? Welke rol spelen de visitatoren? We zagen hierboven dat de rol van het kerkverband in de procedure groot is, terecht denk ik, maar begint dat pas wanneer schorsing daadwerkelijk aan de orde is? Het is een groot goed, dat de plaatselijke kerk verantwoordelijk is en blijft voor haar ambtsdragers, maar dat dan wel ingebed in het kerkverband, waar zij deel van uitmaakt.

Noot:

¹ Zie voor brede bespreking van de rol van het kerkverband, en ook de uitzonderingen: J. Kamphuis, *Verkenningen III*, p.131v.

Tieners en hun relatie met God

Het Steunpunt Gemeenteopbouw heeft met subsidie van de Bond van Gereformeerde Ouderverenigingen een aardig initiatief ontwikkeld in de vorm van een bijbelstudie, speciaal bedoeld voor jongeren van 14 tot 16 jaar. Het onderwerp is de relatie met God. Drie aspecten van een relatie staan centraal, uitgewerkt in vijf hoofdstukken (thema's/schetsen): kennen, vertrouwen en samen leven.

Met de turbotaalachtige titel *B with U* wordt niet alleen uitdrukking gegeven aan de speciale band die God met de jongere heeft, maar daarmee wordt tegelijk aan de jongere de vraag gesteld of hij/zij er voor Hem wil zijn (p. 3).

Deze nieuwe bijbelstudie leert tieners op eigentijdse wijze dat God bij hen is en hoe zij bij God kunnen komen. Zij worden vaak kort, maar wel krachtig en ook direct aangesproken. De vragen en

opdrachten zijn vanuit hun eigen belevingswereld opgesteld, met heel gevarieerde werkvormen. Het taalgebruik is duidelijk en fris. Door dit alles kan het niet anders of de jeugd wordt gestimuleerd om aan de slag te gaan met hoofd, hart en handen.

De methode zelf is een boekje van 34 pagina's en voor de jeugdleiders is een 38 pagina's tellende handleiding als aparte brochure bijgevoegd. Deze handleiding is uitvoerig, en geeft veel tips. Belangrijke kenmerken van de doelgroep worden vooraf beschreven. Van de leiders wordt openheid verwacht naar de tieners toe, daarom is het belangrijk dat zij zelf een relatie met God hebben - dat lijkt me eerlijk gezegd nogal vanzelfsprekend! - en ook daarover kunnen praten. Voor henzelf wordt er bij elk hoofdstuk een stevig stukje voorstudie opgegeven.

Een voorbeeld uit het eerste thema 'Wie is God voor mij'. De introductieopdracht laat de tieners meteen nadenken: is het vreemd om met God te praten over zaken als een moeilijke repetitie, of over verliefd zijn, of over het organiseren van een feestje?; hebben deze gewone dingen sowieso wel of niet te maken met geloven? Verderop een thuis-

Korte boekbespreking
M.J.A. Zwikstra-de Weger

opdracht: houd een interview met iemand die in God gelooft; bedenk van tevoren goed wat je gaat vragen om erachter te komen waarom God belangrijk is voor die persoon. Dit is een mooie gelegenheid voor ouders/grootouders om je (klein)kinderen, bij wie authenticiteit hoog scoort, te laten zien waarom jij nou in die God gelooft! Al komt zo'n interview pas goed tot zijn recht als beide gesprekspartners dan ook werkelijk het achterste van hun tong laten zien.

Bij hoofdstuk 2 moet nagedacht worden over vragen als: Wat vind je ervan dat God zijn geliefde Zoon opofferde voor jou? Als je denkt aan Jezus' sterven, ben je dan boos / blij / bang / bedroefd?

Al denk ik dat de praktische opzet van deze methode goed zal werken, inhoudelijk zitten er wel enkele minder sterke kanten aan. Het is goed dat ouders, jeugdleiders (en ook ambtsdragers) zich daarvan bewust zijn. Bijvoorbeeld:

Sprekend over 'onze relatie met God' is eigentijds. De betekenis van het woord 'relatie' is duidelijk, maar het heeft een vrijblijvende lading gekregen: een relatie is iets persoonlijks, en een relatie kun je verbreken als je er genoeg van hebt. Zulke suggesties moet je jongeren niet mee willen geven als het over *God en zijn verbond met ons* gaat. Want dat is het feitelijke thema van de methode, en daarom vind ik het heel jammer dat in zo'n boekje, dat bestemd is als werkdocument juist voor jongeren, dat mooie woord *verbond* met zijn diepe en rijke inhoud niet voorkomt. Ook komt helaas niet aan de orde dat de band met God nou juist beleefd wordt in de (gemeenschap van de) kerk.

Verder zou er wat mij betreft meer nadruk gelegd mogen worden op Gods keuze voor jou dan op jouw keuze voor Hem en je keuzegedrag - er is zelfs een opdracht met twee pagina's meerkeuzevragen, waaruit moet blijken wat voor kiezer jij bent. Dat het geloof geschenk,

gave van God is en geen verdienste van ons, mocht ook wel wat explicieter genoemd worden.

God maakt Zich bekend in Jezus. 'Daarom is het belangrijk om te bedenken wat Jezus voor jou betekent' (p.10). *Voor jou*: dat kan gelezen worden alsof ieder daar z'n eigen invulling aan kan geven.

Als stilgestaan wordt bij het lijden van Jezus en het waarom van het kruis, wordt wel gezegd dat God de verbroken relatie weer wilde herstellen (p. 15), maar niet dat Gods toorn gestild moest worden en de straf gedragen. Jezus wilde sterven om jou Gods liefde te laten zien (p. 17). Begrijpt de tiener die dit leest, dat Hij ons wilde redden van zonde en dood, omdat we zonder Hem voor eeuwig verloren zouden zijn? Ook wordt aangeraden je het sterven van Jezus in te denken bijvoorbeeld aan de hand van een fragment over de kruisiging uit een dvd of video over Jezus.

Wat op p. 32 over bidden gezegd wordt, is op zich wel waar, maar de nadruk ligt op de relatie en het gesprek, waardoor het lijkt te gaan over een rela-

tie van gelijkwaardige partners. Maar waarin komt nou juist onze afhankelijkheid van God duidelijker uit dan in het gebed?

Bij de verwijzingen naar diverse websites zou ik willen opmerken dat de tieners hierdoor misschien wel zelfstandig leren denken, maar dat daar eerst goede begeleiding bij nodig is.

Ik kan het ten slotte niet laten op te merken dat ik helaas enkele (druk)foutjes en slordigheidjes vond. En ik ben er nog steeds niet achter welke tekst nu met *Openbaringen 5:20* wordt bedoeld op p. 22.

N.a.v.: Hanneke Feunekes, *B with U. Bijbelstudieprogramma voor tieners van 14-16 jaar*, uitg. Steunpunt Gemeenteopbouw 2006. 34 pag. Prijs € 5,-. Met *Handleiding voor jeugdleiders*, 38 pag. Prijs € 2,50.

(Voor informatie en bestellingen: SGO, tel. 038-4270400; e-mail sgo.@gbouw.nl; of via www.steunpuntgemeenteopbouw.nl.)

Nader Bekeken

Neem een proefabonnement op NADER BEKEKEN! U ontvangt het blad 3 maanden lang voor maar € 5,-. Wilt u iemand een waardevol cadeau aanbieden? Denk dan eens aan een geschenkabonnement op NADER BEKEKEN. Het kost u slechts € 10,- en hij/zij ontvangt het blad dan een halfjaar lang!

Bel 050-3013636 of mail woordenwereld@scholma.nl of kijk op www.woordenwereld.nl.

Op weg met ds. Philip Troost?

Onze kerken hebben sterk te maken met de invloed van charismatisch gedachtegoed. Daarbij speelt momenteel de discussie of wij dit gedachtegoed - bij afwijzing van excessen - kunnen begroeten als een verrijking van het gereformeerde, of dat het hier gaat om een dwaalweg die juist het gereformeerde bedreigt. Ds. Philip Troost liet een boek verschijnen dat heel duidelijk op deze discussie inspringt, en het eerste met overtuiging verdedigt.

Het boek is helder en intelligent geschreven. Een pluspunt is dat het ook waarschuwt voor valkuilen waarin men nogal eens in charismatische bevoegenheid terecht komt. Juist doordat Troost ook kritisch is naar de charismatische beweging toe, wordt de lezer steeds meer nieuwsgierig naar wat gereformeerde kerken dan wel uit deze hoek kunnen en moeten overnemen. Het blijkt uiteindelijk om een aantal (mijns inziens) theologisch en pastoraal ingrijpende zaken te gaan. Er is dus wel aanleiding om in ons blad aandacht aan dit boek te geven.

Inzet en opzet

De ondertitel 'Gereformeerd en charismatisch: leren van elkaar' maakt de positie van de auteur al direct duidelijk. Hij is ervan overtuigd dat gereformeerde en charismatische gelovigen over en weer heel wat van elkaar kunnen leren. De laatsten kunnen door het gereformeerde allerlei ontsparingen te boven komen, terwijl de eersten door het charismatische bevrijd kunnen worden van een gevoelsarme en afstandelijke geloofsbeleving. Troost komt tot deze positie op grond van wat hij in charismatische kringen *ervaren* heeft, zo wordt ons op het omslag van het boek gemeld. Daar vond hij een intieme en bezielde omgang met God, een geloofsbeleving die hij in onze kerken te vaak miste.

Troost neemt de klachten over 'spiri-

ds. Philip Troost

tuele schraalheid' in onze gereformeerde geloofscultuur serieus. Het moet ons veel zeggen wanneer jongeren het elders gaan zoeken omdat zij het persoonlijke, innige, bezielde in onze kerken niet kunnen vinden. Je merkt in het boek dat er een *pastor* aan het woord is, die de schapen in de gereformeerde stal wil houden en die een weg wil openen naar een aansprekende, winnende beleving van het geloof.

Troost presenteert zijn boek als een *zoektocht*. Hij neemt ons mee op weg naar een vitalisering van ons geloof. Daarbij is het zijn overtuiging dat de kern van de problematiek die zich in onze kerken voordoet, zit in het ontbreken van een *meer levend, intiem contact met God en een meer bezield geloofsleven vanuit dit contact* (p. 12).

Op zijn zoektocht reikt Troost in de eerste hoofdstukken ons een 'denkkader' aan voor een gereformeerde spiritualiteit. In het midden van zijn boek komt het 'algemeen menselijke' aan bod en de vraag: hoe speelt onze ziel een rol in onze relatie met God? Het laatste

deel is gewijd aan een 'vertaalslag' naar de concrete geloofspraktijk, persoonlijk en in de gemeente.

Verbondsintimiteit

Het doet goed te ontdekken dat Troost (tegenover de charismatische beweging) over de beleving van het geloof schrijft vanuit *Gods verbond*. De intimiteit met God wil hij echt zien als iets dat in het kader van het verbond mag opbloeien. Maar in onze kerken is helaas in de strijd rond het verbond 'ondergesneeuwd', dat het verbond ook *omgang* impliceert. Het 'juridische karakter' van het verbond kreeg grote nadruk. Er werd wel gesproken over gehoorzaamheid en levensheiliging, maar niet over 'de verborgen intimiteit van het verbond'. Hierdoor kwam het er niet of nauwelijks van woorden te geven aan het *hoe* van de intense omgang tussen God en ons in het verbond. 'Dat heeft de gereformeerde geloofscultuur deels bepaald en op afstand gezet van de accenten in de charismatische geloofscultuur' (p. 29,30).

Hoe intiem het in het verbond mag toegaan, ziet Troost wanneer Paulus de lichamelijke omgang tussen man en vrouw vergelijkt met de omgang tussen Christus en de gemeente (Ef. 5:22v). Volgens Troost hoef je bij deze vergelijking geen grenzen te trekken. Integendeel, juist deze vergelijking 'brengt ons bij de kern van specifiek gereformeerde spiritualiteit' (p. 22). God blijft niet op afstand. Maar Hij wil dicht bij ons komen. Troost gaat wel heel ver (m.i. te ver) als hij eraan herinnert hoe de man de vrouw penetreert. Zo wil de Bruidgom diep in de bruid binnendringen 'om dáár, diep binnen in haar, het zaad van zijn liefde uit te storten' (p. 132; vgl. p. 61).

Dat vraagt van de bruid *ontvanke-lijkheid*. Daarmee wil Troost recht doen aan het gereformeerde dat de Here de eerste is in het verbond en dat we altijd moeten beginnen met zijn genade. Die

Boek van de maand

A.N. Hendriks

ontvankelijkheid ziet hij soms in charismatische kring op de achtergrond raken. Maar in het boek van Troost is het als een rode draad. Het gaat hem erom dat wij Christus echt ontvangen *in onze ziel* en Gods liefde daar toelaten en *ervaren*. Het gaat om een werkelijk 'intiem worden met God' (p. 117).

Direct contact

Vele christenen geloven oprecht. Maar ze missen deze intimiteit, het 'directe contact' met God. Dat komt doordat zij Hem niet echt ontvangen in hun binnenste. Christus wil wonen in ons hart. Als Hij echt daar indringt, is er de beleving van Gods nabijheid, waar velen in onze kerken zo naar hunkeren. Een te sterk gericht zijn op het Woord heeft de 'rechtstreekse, meer affectieve en zintuiglijke ontmoeting met God zélf min of meer doorgesneden'. Het is vooral dat *directe contact* met God dat Troost wel vond in de charismatische geloofscultuur. 'We waren bezig met het Woord, zonder echt contact met God zelf te hebben' (p. 51).

Troost zegt dat hij het 'sola scriptura' hoog in het vaandel heeft, maar dat verhindert hem niet om staande te houden dat er een *direct* spreken, raken en bewerken door de Geest is *naast* het geschreven Woord. Wel zijn die directe openbaringen alleen gezaghebbend, voorzover zij de toets van de Schrift kunnen doorstaan.

We mogen ons openstellen voor 'directe ingevingen van God', al bepaalt Hij zelf of Hij wat van Zich laat horen. Het is niet af te dwingen met methodieken. 'Waar het om gaat is dat we 24 uur per dag open staan voor het directe spreken van God tot ons hart. Dat we steeds online zijn met God' (p. 59). Dan zijn er 'Gods vingervijzingen, zijn liefdesuitingen, zijn woorden en aanrakingen'.

Troost spreekt in dit verband zeer positief over het 'ministrygebed': 'Tjonge, wat heb ik veel nieuws en goeds geleerd over hoe Gods Geest werkt, en hoe ik als voorbidder daarin Gods medewerker kan zijn' (p. 59). Wie openstaat voor het intieme contact met God, heeft de kans dat hij bij dit bidden voor de ander ook gevoelig zal zijn 'voor de ingevingen van de Geest'.

Dit contact met God is niet allereerst een kwestie van voelen, maar van *willen* en kiezen. Wil ik Hem dichtbij laten komen en Christus echt in mijn

ziel ontvangen? Troost meent 'dat wanneer in de traditionele kerken deze keus meer serieus wordt genomen en ook echt gemaakt, het niet anders kan dan dat er ook veel meer te voelen en te ervaren komt. Daar gaat het dan niet om, maar dat komt er wel uit voort, want wie zich werkelijk door God laat raken, beminnen, te na komen, zal merken dat er van binnen iets gaat stromen. Dat ook het gevoel ruimte krijgt. Dat er geloofserving loskomt' (p. 66).

Hij verwacht dat naarmate dit werkelijk gebeurt, charismatische en gereformeerde christenen steeds meer op elkaar gaan lijken, steeds meer bij elkaar zullen herkennen.

Wanneer het kil en afstandelijk in de kerken is en geestelijk armoedig, dan ziet Troost dit als *de remedie*: ontvankelijk zijn voor Gods liefde, het slagveld van het 'oude dogmatische steekspel' verlaten, de blik werpen op 'het liefdespel van bruid en bruidegom', ons overgeven aan dit liefdespel. Dan maken we 'intiem contact' en is er de levensheiliging als vrucht uit de liefdesgemeenschap met Christus (p. 77).

Aandacht voor het vrouwelijke

In het midden van zijn boek handelt Troost over onze ziel en releveert hij de psychische patronen die onze intieme omgang met de Here kunnen hinderen. Wij merken dat de auteur niet alleen theoloog is, maar ook het nodige weet van de psychotherapeutische praktijk. Ik heb ervan geleerd, maar ga er hier aan voorbij. Opmerkelijk is wel dat Troost (in navolging van de bekende psychiater *Jung*) stelt dat ieder mens zowel mannelijk als vrouwelijk is. Volgens Troost gaat dat terug op de schepping: 'God schiep de mens mannelijk én vrouwelijk' (Gen. 1:27). 'Een man vertoont het beeld van God meer naarmate hij zijn vrouwelijkheid geïntegreerd heeft met zijn man zijn. En de vrouw vertoont het beeld van God meer naarmate zij haar mannelijke kant geïntegreerd heeft met haar vrouw zijn' (p. 105).

Het mannelijke heeft altijd sterk gedomineerd in kerk en geloofsbeleving. Troost meent dat in de charismatische geloofscultuur het vrouwelijke veel meer ruimte krijgt dan in de gereformeerde. Bij dat vrouwelijke denkt hij dan aan: de Geest binnen laten, wachten op God, het gevoel dat meedoet wanneer de

Geest je aanraakt, een persoonlijke relatie met God hebben, verbondenheid ervaren. Troost denkt dat het in het verlangen naar 'meer van de Geest' binnen onze kerken juist gaat om dit vrouwelijke. Er is sprake van een '*gekerkerde vrouwelijkheid*' in onze gereformeerde geloofscultuur. Het is dan ook nodig dat de gemeenten meer dit vrouwelijke gaan cultiveren.

Daarbij behoort dat wij ook ons de *taal* van het vrouwelijke eigen maken, de taal van gevoel, emotie en beleving. Om meer van Gods werkelijkheid te merken, zal ons hart gevuld moeten worden met beelden van zijn werkelijkheid en waarheid. Onze *verbeeldingskracht* moet meer worden 'tot een instrument van communicatie tussen God en ons. Zij moet wel onder de heerschappij van Christus worden gebracht. Maar als dat gebeurt, geeft ons dat de mogelijkheid met Gods werkelijkheid echt in contact te komen' (p. 164). Wij moeten ons hart vullen met beelden die gestoeld zijn op en kloppen met de inhoud van Gods Woord.

Zo ontwikkelen we onze geestelijke ontvankelijkheid. Beelden en symbolen helpen om je werkelijk in te wijden in het geheim waarover de woorden spreken. Troost breekt dan ook een lans voor symbolen en rituelen in onze kerken. Want de realiteit van Gods koninkrijk is niet in woorden en gedachten te vatten. Om met die werkelijkheid contact te maken moeten ook gevoel en verbeelding meedoen. Zo kan de communicatie met God meer diep in ons hart ervaren worden!

De geloofspraktijk

In het laatste gedeelte van zijn boek schrijft Troost dan over de concrete geloofspraktijk, gemeentelijk en persoonlijk. De Bijbel roept ons op tot een cultuur van verwachtingsvol geloven. Juist van charismatische gelovigen kunnen gereformeerden leren met meer verwachting in Gods koninkrijk te staan. Wel moet onze verwachting op de Here en op zijn nabijheid gefocust zijn. Maar van daaruit mogen wij verlangen naar meer van de Geest, op wonderen hopen en bijzondere ervaringen verwachten. Wij worden dan continu verrast door Gods 'liefdevolle attenties'.

Daarvoor is nodig het voortdurende gebed om met de Geest *vervuld* te zijn. Troost leest in Handelingen 10 en 19 dat die vervulling met intense ervaring

en direct merkbare gevolgen gepaard kan gaan. Hij heeft dit zelf ondervonden: 'Ik weet het ook uit eigen ervaring, dat je op het gebed om de Geest opeens even kunt worden opgetild tot in de hemel, en met de ogen van je hart iets van God kunt zien en horen (2 Kor. 12:2-4). Of dat er opeens een klanktaal over mijn lippen stroomde die ik echt zelf niet had opgeroepen of bedacht' (p. 187). Ook merkt hij het nogal eens dat, wanneer hij voor iemand bidt om de vervulling met de Geest, de betrokkene 'opeens begint te stralen'.

Troost bespreekt ook wat 'bidden *in de Geest*' is. Het is een bidden dat verwekt en gericht wordt door de Geest. Dat 'richten' doet Hij 'door tijdens het bidden tot ons te spreken met alle mogelijkheden die Hem ter beschikking staan'. Hij kan ons schriftwoorden in herinnering brengen, gedachten (ook al zijn het geen bijbelteksten), beelden, een gevoel. 'Zelfs hoor je wel eens mensen ervan getuigen een zachte maar hoorbare stem te hebben gehoord. Het schijnt niet vaak voor te komen, maar waarom zou het niet kunnen?' (p. 190).

Je hoeft naar die 'bijzondere ingevingen' niet op zoek te gaan. 'Als er niks komt is het ook goed, want de Geest kan je ook leiden zonder dat je het door hebt. ... Gewoon alert zijn op de vingerwijzingen en knipoogjes van God hoort bij de basishouding waarmee een christen in het leven staat' (p. 191).

Troost ziet dit alles staan in het kader van de leiding van de Geest, die mij helpt in de concrete situaties van mijn leven. De Geest ligt niet aan de halsband van onze schriftuitleg en Woordtoepassing! 'Waarom zou Hij niet ook buiten dat heel directe Woordwerk om, rechtstreeks hint en richtingwijzers kunnen en mogen geven?' (p. 192). Tegelijk benadrukt Troost dat het Woord niet gedegradeerd mag worden tot een tweede kompas.

Het koninkrijk van God breekt baan in onze wereld. Het wordt niet alleen verkondigd, maar ook *gedemonstreerd*, zoals wij dat in Handelingen lezen. De prediking ging gepaard met 'tekenen en wonderen'. Zo verlangt Troost naar een kerk 'waar het weer *aanwijsbaar* wordt hoe Jezus Christus herstelt, geneest, bevrijdt, reinigt, overwint, dat is een kerk met uitstraling en aantrekkingskracht' (p. 201). Hij stelt daarbij wel de 'geestelijke vernieuwing', het nieuwe leven voorop, maar houdt vast dat God ook nu nog met tekenen en wonderen de kracht van het evangelie wil laten zien.

'Ook vandaag hoeven we niet gek op te kijken, dat in de kring van christenen met grote regelmaat de Geest zich op indrukwekkende manier manifesteert in en door mensen. Dat er wonderen te melden zijn en zieken genezen op gebed' (p. 206).

Als krachtige gezanten van Christus spreken wij de naam van Hem gezaghebbend uit over zieken, bestraffen we boze geesten en drijven die uit. Zo wordt door en in de *gemeente* de apostolische dienst voortgezet. Troost pleit dan ook voor de dienst van genezing en het bevrijdingspastoraat in onze kerken.

Ook wil hij eerherstel van de *zegen* in het gemeentelijk leven. Daarbij gaat het om woorden die kracht hebben, die gevuld zijn met Gods goedheid. Wie zegen, wordt 'doorgeefluik': je geeft door wat God geeft. Door je helemaal op God te richten en je voor Hem ontvankelijk open te stellen, weet je wat God concreet op dit moment voor de ander heeft. Dan komt met jouw zegen Gods kracht mee! Die kracht wordt werkelijk dan 'overgedragen' (p. 217).

Taxatie

Ik heb het boek van collega Troost met aandacht gelezen. Hij handelt over het wel en het wee van het gereformeerde en het charismatische. Maar het gaat hem om het *geloofsleven* in onze kerken, om schraalheid en dorheid plaats te laten maken voor doorleefde, bezielde spiritualiteit. Ik heb respect voor zijn intentie om hen die zoeken naar meer beleving van het geloof, te behouden voor onze kerken. Wat velen elders vinden, kan volgens Troost ook in gereformeerde kerken gevonden worden. Het gras kan ook bij ons heel groen zijn!

Ik noteer dankbaar dat Troost zo nadrukkelijk vanuit *het verbond* over spiritualiteit wil spreken en *Christus* daarbij de centrale plaats geeft. De kern van onze spiritualiteit moet ontvankelijkheid zijn. Maar het gaat dan wel om het ontvangen van Christus, zoals de titel van het boek al aangeeft. Een verdienste vind ik dat de auteur echt ingaat op wat voor velen vandaag actueel is: hoe ervaar ik Gods nabijheid, hoe krijg ik echt contact met God?

Toch zijn bij mij kritische vragen gerezen bij de weg die collega Troost wijst.

1. Moeten wij bij *charismatische* christenen terecht om te leren wat 'intieme omgang' met de Here is? Hebben wij niet in de Schrift en in onze belijdenisgeschriften rijke bronnen waaruit wij voor een 'vitalisering' van ons geloof kunnen putten? Is de Heidelberger met zijn persoonlijke toonzetting niet bij uitstek gids voor een gereformeerde geloofsbeleving? En beschrijven de Dordtse Leerregels niet uitvoerig ook de gevoelsmatige kant van het leven van Gods kinderen? Waarom leidt Troost de zoekers naar echte beleving niet naar het boek van de Psalmen, waar we Gods heiligen - om met Luther te spreken - in het hart kijken, en volgens Calvijn een 'anatomie van onze ziel' vinden? Troost wil vanuit het verbond over de geloofsbeleving spreken. Hoe kun je *dan* je lezers onthouden wat in de Psalmen over het leven in het verbond te horen is? Om van plaatsen uit de apostolische brieven maar te zwijgen!

Mijns inziens is voor een echte vitalisering van onze geloofspraktijk onderwijs in de *verbondsmatige* bevinding broodnodig, zoals die met name in de Psalmen stem krijgt.

2. Ik geloof er niets van dat onze kwaal is dat wij Christus niet echt in onze *ziel* ontvangen en dat er *daarom* zoveel gebrek aan beleving van het geloof is. Eeuwenlang heeft de gereformeerde geloofscultuur gemist wat Troost als het prezie van de charismatische geloofsbeleving. Maar je kunt toch niet volhouden dat onze gereformeerde voorouders Christus niet echt 'toelieten' in hun hart? Hoe zijn de martelaren de brandstapel opgegaan, anders dan als mensen die het 'geheim' van de verborgen omgang met God kenden en zich met huid en haar het eigendom van Christus wisten? Mijn ouders wilden niets weten van een *direct* spreken van God door ingevingen, visioenen en aanrakingen. Maar ik ben ervan overtuigd dat Christus echt woonde in hun hart en zij de Here bevindelijk kenden.

Hier wreekt zich dat Troost bij al zijn kritiek op charismatische ontsporingen en eenzijdigheden te gemakkelijk de innigheid, het directe en de bezieling in charismatische kring als de ware geloofsbeleving ziet. Dat komt ervan, wanneer je te gauw voorbijgaat aan wat de Schrift en onze confessie zeggen over de beleving van het geloof.

3. In charismatische kringen vond Troost 'vooral' (p. 50) het *directe en rechtstreekse contact* met God, dat hij als de vervulling ziet van datgene waar zovelen in onze kerken naar verlangen. Want daar is de openheid voor directe ingevingen, vingerwijzingen en aanrakingen van God. Wie zich echt door God laat beminnen en aanraken, zal merken dat er vanbinnen iets gaat stromen en dat er geloofservaring loskomt. Maar wijst Paulus ons niet naar het nabije Woord (Rom. 10:8) en is voor het geloof juist niet kenmerkend dat het zich helemaal richt op dat Woord (Rom. 1:17)? Troost wil het 'sola scriptura' recht doen. Maar ik kan dat niet rijmen met zijn bewering dat de Geest telkens opnieuw uitgenodigd wil worden, 'om zich in dat specifieke moment en op die plek in het bijzonder te openbaren' (p. 188). Troost probeert dit bezwaar te ondervangen door te stellen dat het niet gaat om openbaring 'van dezelfde categorie als we die in de bijbel vinden', maar het wordt toch wel heel moeilijk, wanneer hij ook zegt: 'Het kan natuurlijk voorkomen dat God zo duidelijk tot iemand spreekt, dat die persoon die woorden ook vrijmoedig als woorden van God mag doorgeven' (p. 192).

Je komt zo toch terecht in *subjectivis-*

tisch vaarwater. Want wie bepaalt die duidelijkheid en wie maakt uit dat het in dit geval gaat om een woord van de Geest? Ik denk hier ook aan wat Troost zegt over die 'zachte maar hoorbare stem' in verband met het ministrygebed. Er is zeker leiding van God in ons leven. De Geest leert ons het Woord soms verrassend verstaan. Maar in plaats van een pleidooi om je 'open te stellen' voor Gods 'ingevingen' en 'aanrakingen', had Troost moeten verwijzen naar een leven dat openstaat voor het *Woord* en dat zó 'hangt aan Gods lippen' (om met Calvin te spreken). Dan komt er ook beleving en ervaring, een ervaring die wij zo prachtig vinden in de Psalmen.

Troost zet met zijn charismatische invulling van Godsbeleving de zoekers naar ervaring op het verkeerde been. Want wat moeten kinderen van God die niets merken van dat *directe* contact in ingeving, vingerwijzing en aanraking? Paulus zegt dat Christus *door het geloof* in ons hart woning maakt (Ef. 3:17). Dat is toch het geloof dat leeft uit en bij het *Woord*?

4. Ik stem Troost toe dat er op het punt van het *verwoorden* van de geloofservaring nog wel wat in te halen is in onze kerken. Maar er is hier al veel verbeterd, wanneer ik meditatie en preken lees. Zijn beschouwingen over de 'gekerkerde vrouwelijkheid' laat ik nu maar rusten. Een feit is dat er steeds meer aandacht komt voor de beleving van het geloof en de gevoelsmatige kant daarvan. Ik betreur het dat Troost totaal geen aandacht geeft aan wat daarover in de nota *De toeïgening van het heil in geding* door onze deputaten (in het gesprek met de Christelijke Gereformeerde Kerken) is gezegd. Het blijft vreemd dat een gereformeerde predikant zijn oor wel te luisteren legt bij de charismatische beweging, maar voorbijgaat aan wat namens onze kerken over het werk van de Geest in ons hart uit Schrift en confessie naar voren is gebracht!

5. Troost beweert te gemakkelijk dat de verlossing ook nu nog als in de tijd van Christus - op aarde - en in de tijd van de apostelen in tekenen en wonderen moet worden *gedemonstreerd*. Hier zien wij wel heel duidelijk dat er iets heel ingrijpends aan de orde is. Iets dat ook speelt bij het pleidooi van Troost voor gebedsgenezing, bevrijdingspastoraat en het directe spreken van de Geest. Er is hier een *hermeneutische* zaak aan de orde, namelijk: hoe lees je de Schrift?

Hoe lees je bijvoorbeeld Handelingen en hoe verdisconteer je het uniek heilshistorische van Christus' optreden en dat van de apostelen? Wij kunnen het ons niet meer veroorloven aan deze (mijns inziens) beslissende vragen te snel voorbij te gaan. Het boek van Troost heeft me daarin bevestigd.

Wanneer hij verlangt naar een kerk waar het weer *aanwijsbaar* is dat Christus herstelt, bevrijdt en overwint, denkt hij *ook* aan de tekenen en wonderen die de Heiland en de apostelen deden. Ik vind dat niet terug in wat het Nieuwe Testament over de gemeente zegt. Ik lees dan wel over 'lichtende sterren' (Fil. 2:15) en over 'een goede wandel' (1 Petr. 2:12) en over een verkondigen van Gods grote daden met ons leven (1 Petr. 2:9), maar niet over 'tekenen en wonderen' *waardoor* de gemeente 'uitstraling en aantrekkingskracht' heeft (p. 201). Handelingen 9:21 is hier veelzeggend!

Ten slotte

Naast het goede dat in het boek van Troost te vinden is, blijf ik het moeilijk vinden om hem zomaar te volgen op zijn weg naar een gezonde spiritualiteit. Merkwaardig is dat ik al lezend over dat intieme contact met God en het 'meebewegen van de bruid met de Bruidegom' steeds moest denken aan wat de oudvader *Theodorus à Brakel* over de verrukking van de ziel schrijft, wanneer zij door de Bruidegom onthaald wordt in 'het wijnhuis der liefde' en de 'optrekkingen' tot 'geestelijke gezigte', die de Here soms zijn kinderen geeft. Het zijn voor de bevindelijke oudvaders zeldzame momenten (*hora rara et brevis!*). Dit 'wijnhuis' lijkt bij Troost een *levenshuis* te worden, wanneer wij Christus maar echt 'toelaten' in onze ziel.

Het boek van Troost verdient kritische aandacht. De auteur legt heel wat op tafel. Het maakt opnieuw duidelijk hoeveel er *theologisch* en *pastoraal* aan de orde is, wanneer wij het gereformeerde willen 'verrijken' door het charismatische, en hoe een diepgaande discussie daarover in onze kerken noodzakelijk is, willen wij niet van elkaar vervreemden. Het gaat immers over niets minder dan het leven van het geloof!

N.a.v.: Philip Troost, *Christus ontvangen. Gereformeerd en charismatisch: leren van elkaar*, uitg. Kok, Kampen 2006. ISBN 90 435 12133. 230 pag. Prijs € 14,90.

Het dorp

Soms keer ik terug en ga als een droom langs de slingerpaden der kerk;
de mannen en vrouwen van mijn geslacht rusten onder hun grauwe zerk.
De zwarte ernstige velden dragen de eerste oogst.
Een reuk van rauwe vruchten waait. Het voorjaar is op zijn hoogst.
Het gras geurt krachtig en pasgemaaid als toen hier het leven begon;
en achter de brede hoeven staat nog een grote verblindende zon.
Maar o God - de steden, de nachten, en alles wat sinds is geschied:
Ik ben een ander geworden; de eenvoudigen groeten mij niet.
Ik ga de korte grijze straat van 't verleden op en neer.
Maar levenden en doden herkennen mij niet meer.

Anthonie Donker

Dit is een vers voor mensen een beetje op leeftijd, zoals ik.
Je bent opgegroeid op het platteland.
Dat voorrecht kan niemand je afnemen.

Je gaat terug naar het dorp van je jeugd.
Een agrarisch dorp.

Maar je bent veranderd in je stadsleven.
Je bent zelfs een ander geworden.

Vervreemding.
Levenden en doden kennen je niet meer.
Er is maar één oplossing: zo snel mogelijk naar huis.

Onmisbare rust

Dit nummer van *Nader Bekeken* verschijnt wanneer de tijd van de vakanties aanbreekt. De eerste titel van de *Persrevue* is dan ook een passende: 'Onmisbare rust'. Want zo voelen we dat ook vaak. We zijn aan rust toe. En eigenlijk vinden we ook dat we die verdiend hebben. En meestal is dat ook zo. Want onze levens zijn bar drukke levens. Rusteloze levens. En juist de rust van de zomerweken is er goed voor om niet alleen afstand te nemen, maar ook eens kritisch naar onszelf te kijken. Wie dat doet, doet er dan ook goed aan om gelijk zichzelf de vraag te stellen: is dat eigenlijk niet gek, dat ik nu pas aan dit nadenken toekom? Zit er niet structureel in onze levens iets mis, als verder die tijd om eens afstand te nemen ontbreekt? Het artikel van ds. P.J. Vergunst, dat ik hier voor een deel wil overnemen, is erg geschikt om over deze dingen eens na te denken. 'Geen rust om Bijbel te lezen', luidt de titel. Het verscheen in *De Waarheidsvriend* van 27 april. Helemaal niet met het oog op de vakantietijd geschreven dus, maar wel voor passende overdenking daarin geschikt, dacht ik. Vergunst wil tot kritisch nadenken prikkelen over de manier waarop we ons ook als christenen door een rusteloze samenleving laten meenemen. Dat is namelijk niet ons noodlot. Hij schrijft eerst over de rusteloosheid en jachtigheid als gevolg van de zondeval. Hij vervolgt dan:

Nachtleven

Onrust die voortduurt, is een kenmerk van de ontwrichting van de maatschappij. Dat is merkbaar in alle geledingen van de schepping. Als alle kaarten op de groei van de economie gezet worden, blijkt dat bijvoorbeeld funest voor de dieren. In sommige delen van Nederland is het nooit meer nacht, branden altijd lampen, gaat het verkeer almaar voort en spreken we zodoende van nachtleven. Het laat zich raden dat er een verstoring van het ritme van het dierenleven plaatsheeft. De vraag is in hoeverre de mens in dit opzicht ook slachtoffer geworden is van een samenleving, die hij zelf vormgeeft, waarin op veel plaatsen 'altijd maar geluiden' klinken. Ik stel deze vraag vooral met het oog op onze jongeren, na een gesprek onlangs met een zeventienjarige. De jon-

gen kwam kwetsbaar met de vraag hoe hij zeker kon zijn van de vergeving van zijn zonden, hoe hij kon weten dat hij van harte de Heere toebehoorde. Allereerst, wat een gave, als zulke vragen binnen de gemeente aan elkaar gesteld worden. Waar je dan antwoord zoekt te geven, is het van belang dat zo'n antwoord niet alleen Bijbels is maar ook lánndt in het leven van die jongen. En vandaar dit artikel, want het gesprek kwam op de noodzaak van rust in je leven, rust om God te zoeken, om naar Hem te luisteren, als Zijn Woord klinkt. Je Bijbel lezen, de Heere zoeken, kan alleen als de omstandigheden daartoe aanwezig zijn, een luisterend hart, stilte.

Jongeren en geluid

Moeten we hierin niet zeggen dat jongeren, ook christenjongeren, het moeilijk hebben in de Nederlandse cultuur? Wie in de auto stapt, zet als eerste de radio aan. In het winkelcentrum kunnen we niet meer zonder muziek. Op de fiets zitten jongeren bij voorkeur met twee dopjes in het oor, om onderweg hun eigen artiesten te horen. De komst van e-mail, i-pod, chatten, msn'en, enzovoorts heeft de onrust in het leven van jongeren enorm vergroot. Huiswerk maken wordt gecombineerd met msn'en (voor de wat minder ingevoerde lezer: met diverse mensen tegelijk spreken via de computer) op het andere scherm; een computerspeltje gaat stevast gepaard met geluid van een muziekgroep via een ander medium.

De onrust in het leven maakt dat jongeren weinig stille momenten kennen. Op het paasappèl van de HGJB in Schoonhoven zeiden diverse jongeren vorige week het moeilijk te vinden om dicht bij God te blijven, onder meer omdat het leven met Hem door allerlei bezigheden en verplichtingen in het gedrang komt. Als jongeren dat al ervaren! Confrontatie met zichzelf, met het doel van hun leven, wordt moeilijker, als er altijd maar geluiden om hen heen en in hen zijn. En als de stilte er wel is, dan weten ze er niet mee om te gaan, lopen ze er voor weg.

Martha en Maria

In zijn boek Het Woord in ons midden heeft ds. Tramper uit Vlaardingen de drukte van ons leven op herkenbare wijze geschetst aan de hand van Martha en Maria. Hij doet dat in het kader van zijn pleidooi om 'van binnen naar buiten' te leven, vanuit een innerlijke krachtbron, een pleidooi dat ook de christelijke gemeente ter harte moet nemen. Ik citeer uitvoerig vanwege het belang van deze rake woorden: 'De publieke mens is de kant van ons menszijn die voortdurend met de omringende wereld communiceert door te spreken, te werken, informatie te verzamelen, te vergaderen. Anders gezegd: de Martha-gestalte. Als "Martha" een poesje afwezig is, wordt er luid om haar geroepen via telefoon, brieven, e-mails. Ze kan zich kennelijk niet veroorloven lang onder te duiken. De Maria-gestalte, die kant van ons menszijn die te maken heeft met stil zijn, luisteren, mediteren, bidden en studeren kan veel makkelijker wegblijven. Om "Maria" wordt niet hard geroe-

pen. Niemand die het in eerste instantie merkt, als we niet bidden, mediteren of studeren.'

Is het herkenbaar voor 21^e-eeuwse christenen als we opmerken dat het bidden en zingen, het nadenken over het bestaan, veelal gereserveerd wordt voor de zondag, voor de vakantieperiode? Om het op het geheel van de samenleving te betrekken, ds. Tramper stelt de ontdekkende vraag: 'Wie zal onze cultuur het hart teruggeven dat zij is kwijtgeraakt?'

Uitdaging voor de theologie

Het is nodig dat we ons realiseren in welk tempo we 'leven', dat ook wij ons laten opjagen en meenemen door wat veelal geen blijvende waarde heeft. Ouders en leidinggevendenden in de gemeente moeten in de gaten hebben dat ons levensklimaat een doorwerking van het Woord in de weg staat. In een vraaggesprek met het Nederlands Dagblad zei Harald Overeem, docent aan Bijbelschool de Wittenberg, onlangs: 'Een student zei laatst tegen me: "Ik kan geen rust vinden om de Bijbel te lezen". "Nee," antwoordde ik, "je kunt geen rust vinden."' Overeem zegt terecht dat de kerk hierin een roeping heeft: 'Het is een uitdaging voor de theologie om een antwoord te vinden op de gebedloosheid van onze cultuur. Ik ben er wel somber over. Ik zie onze cultuur niet zomaar een omslag maken. Soms denk ik dat er geen gebed tegen is opgewassen. Zeker niet wanneer wij als christenen dezelfde lucht inademen.'

Toch is zijn remedie verrassend eenvoudig.

'Bijbellezen is ook een tegengif voor onze haastige cultuur.' Wat onze jongeren betreft is het daarom van grote waarde dat de HGJB later dit jaar veel aandacht gaat geven aan het jongeren voorgaan in het leren lezen van de Bijbel. Of zoals ds. Meeuse uit Bilthoven vorig jaar deed, die zijn studieverlof besteedde aan manieren om de Bijbel te lezen en er vervolgens met zijn gemeenteleden verschillende avonden over doorsprak - zo leren we Gods Woord te verstaan, een boodschap die niet alleen qua inhoud haaks op ons leven staat, maar die moet landen in 'de akker van ons hart'. God kwam tot Elia immers in het suizen van een zachte stilte (1 Kon. 19).

Binnenkamer

Meer dan ooit hebben ouderen en jongeren een binnenkamer nodig. Jezus roept in de Bergrede op tot het zoeken van die gebedsplaats, in contrast met de gebedshouding van 'geveinsden', die in de synagogen en op de hoek van de straat tonen wat in hun hart leeft. In onze tijd is die binnenkamer vooral nodig om ons af te sluiten van alle geluiden om ons heen - en dan nog hebben we een onrustig hart. Daarom is er meer nodig dan een gebedsplaats, hebben we jongeren ook te leren om stil te worden. Zou dat niet in het gezin kunnen beginnen, aan de maaltijd? In een volle dag mag de maaltijd bewaakt worden als een afgezonderd moment, waarin ervaringen gedeeld worden én waarin samen geluisterd wordt naar het Woord van God.

Wordt de omgang met God op veel plaat-

sen in de Bijbel niet gesymboliseerd met een maaltijd?

Tot het voorgaan in een luisterend leven mogen we vooral alle dienaren van het Woord oproepen, mensen die volop kind van hun tijd zijn, maar tegelijkertijd een roeping ontvingen, die afzondering met zich meebrengt. De dominee die van de ene vergadering naar de volgende receptie holt, is in feite wereldgelijkvormig, waar hij gaat in het schema van deze wereld. De predikant die zich concentreert op zijn eerste taak nieuwe en oude schatten uit het Woord op te diepen, daarvoor de tijd neemt, leert de gemeente zo ook te kiezen tegen alles wat zich elke dag aan ons opdringt.

Levenstucht

Zo'n houding kan niet zonder levenstucht, discipline. Willen we het Woord ontvangen, willen onze jongeren dat, dan is distantie nodig naar de reclame die al onze levensbehoeften per omgaande wil vervullen, distantie naar de media die overal geluid voortbrengen, vaak van zeer betrekkelijk niveau. Die levenstucht leert verder te kijken dan de oppervlakte van het bestaan, niet de buitenkant van ons leven, maar de binnenkant centraal te stellen. Al mag de diaconale houding van Martha er zijn, worden er hopelijk veel Maria's geboren, de vrouw die het goede deel gekozen had, wat van haar niet weggenomen zal worden.

Taal van de Heilige Geest?

De stroom artikelen rond de discussie over de import en bruikbaarheid van charismatisch denken in kerken van de Reformatie lijkt nog lang niet aan het opdrogen. Ook *Centraal Weekblad* (opinieblad binnen de PKN) is een serie artikelen begonnen. In het derde artikel uit die serie (verschenen op 12 mei) komt een PKN-predikant aan het woord, ds. H. van Veen uit Glanerbrug-Losser, die ook zegt in tongen te spreken en komt uitleggen wat dat volgens hem is. De titel van zijn artikel: 'Klanktaal: gewoon beginnen te praten.' Eerst

maakt hij een aantal opmerkingen over 1 Korintiërs 14, waar duidelijk zou blijken hoezeer tongentaal (of dus 'klanktaal', die vreemde vertaalfondst van de NBV) nog steeds te verwachten is en vooral bedoeld is voor de persoonlijke geloofsopbouw. Nu, dat levert op zich niets nieuws op en ook niet iets wat niet al heel wat keren weerlegd is. Interessant wordt het wanneer hij gaat uitleggen wat tongentaal/klanktaal volgens hem nu eigenlijk is en hoe het werkt. Hij schrijft:

Dialect

Wat is het? Het is een 'taal'. In de gebedshouding richt je je op God en je spreekt klanken uit. Je bent daarbij niet in extase. Het komt ook niet van buitenaf opeens over je. Je begint gewoon te praten in klanktaal. Zoals je ervoor kunt kiezen om in het Nederlands of in een vreemde taal of in dialect te gaan praten, zo kies je er dan ook voor om in klanktaal te gaan praten.

Het verschil is alleen dat je niet weet wat je zegt. Je hebt de inhoud van je 'woorden' niet rationeel onder controle. Je kunt ove-

rigens wel min of meer aanvoelen wat voor soort communicatiestroom er op gang komt. Ik geef een paar voorbeelden: Als mijn vrouw en ik samen voorbede doen voor iemand in het pastoraat en er een gesprek plaatsvindt dat zo nu en dan overgaat in een gebed, dan ervaar ik het als heel helpend dat ik voor de volle 100% met mijn hersens bij dat gesprek kan blijven, terwijl ik van binnen in tongen bid. Dat bevordert de concentratie en houdt me open naar de ander en naar God. Als ik me wat geblokkeerd voel en daarom Gods aangezicht zoek om de weg te vinden zodat het gestolde weer gaat stromen, dan kan ik mijn verlangen en mijn zoe-ken uiten in dat klankgebed. Woordeloos en niet wetend wat ik bid, bid ik toch hartstochtelijk zoekend en luisterend. Soms komen er dan tranen en na wat neerslag klaart het op.

Bij de voorbede, die het karakter van een geestelijke strijd aanneemt, kan de klanktaal voertuig zijn van hopelijk heilige toorn en intense verontwaardiging. De klanken worden dan anders en meer 'oer'-achtig. Bij de aanbedding wordt het tot een stille liefdestaal, een troostend samen-zijn in elkaars tegenwoordigheid.

In al die bovenstaande voorbeelden kun je ook het bidden in gewoon Nederlands invullen zonder dat het daar ingrijpend anders van wordt. Of je nu een kwartier het Jezus-gebed bidt: 'Jezus, Zoon van David, ontferm U over ons' of dat je een kwartier lang in klanktaal bidt, in beide gevallen lijkt dat heel erg op elkaar en mag je hopen en vertrouwen op een ontmoeting en op een zegen. Waarom dan toch ook nog die klanktaal?

Dat weet ik eigenlijk niet precies. Het is een gegeven, een gave. En er zijn wel veel meer dingen die ik rationeel niet helemaal of helemaal niet kan uitleggen, die toch wel erg van belang blijken te zijn. Misschien is God wel zo overvloedig in zijn zegen en zijn communicatiedrang naar ons toe dat het de spuigaten uitloopt van de mogelijkheden. Misschien is juist het feit dat wij het eens een keer niet onder controle hebben wel erg goed voor ons. Het was meen ik prof. Veenhof, die dat aangaf bij een lezing op een conventie in Dalfts. Hem werd de vraag gesteld of die gave van de tongen niet vooral weggelegd was voor emotionele typen, zoals de vraagsteller zelf niet was ('Goddank', bad hij stiekem!). Nee, zei Veenhof, juist voor rationele typen die alles altijd onder controle willen hebben en houden zoals ik, is het buitengewoon zegenrijk om juist deze gave te ontvangen.

Communicatie

Een mens is namelijk veel méér dan zijn verstand en communicatie is dus veel méér dan verstandig praten. Soms doen juist in de tongentaal allerlei diepere lagen in ons mee.

Op Bruggerbosch, een inrichting voor de-mente bejaarden, heb ik een gesprek met een bewoner. Ik heb haar naam genoemd en gezegd dat ik de dominee ben. Ze begint te praten. Ik kan er geen touw aan vast knopen, maar herhaal zo nu en dan een woord dat zij gezegd heeft. Ik luister niet alleen naar haar woorden, maar vooral naar de onderstroom van wat zij aan het vertellen is. Bijna aan de woorden voorbij stel ik me op haar zelf in. Onder-tussen bid ik zachtjes in tongen voor haar en zegen haar, terwijl ik haar vriendelijk aankijk en toeknik. We hebben écht contact, maar waar het over gaat? Dat lijkt er niet écht toe te doen.

Klanktaal is een gave van de heilige Geest. En Jezus is de Doper met de heilige Geest. Dus je moet bij Jezus wezen. Als je dan bidt om de gave van de klanktaal, hoef je niet bang te zijn: Wat Jezus, wat God geeft is goed. Hij geeft je geen slang als je om een ei vraagt. Sommigen blijken het al lang ontvangen te hebben, maar er uit on-wetendheid niet op door te zijn gegaan. Weer anderen ontvangen het zomaar spontaan op hun gebed. Ze blijken nog een extra register op hun orgeltje te hebben en ze gaan tijdens hun gebed soms even over in andere klanken. Dat is even vreemd. Maar als je ervaart, dat het je goed doet, krijg je er vrede mee.

Ik moet vaak denken aan onze tuinslang in de pastorietuin in Loosdrecht. Als je de kraan opendraaide dan hoorde je eerst allerlei gesputter en gesis en dan pas kwam de volle straal. Zo is het ook met klanktaal. Al doende leert men. En door het te doen, komt er soms ook verdieping. Soms komen we op een conventie of een retraite in kleine kring bij elkaar om samen open te komen voor de gaven van de Geest. We zingen in het Nederlands en in vreemde talen zoals in het Engels (Opwekkingslied-eren), het Latijn (Taizéliederen) en het Hebreeuws (Halleluja). Dan na een inlei-ding en een gebed zingen we dan op een bekende wijs eerst alleen maar halleluja, en vervolgens mag iedereen dan de sprong wagen om in klanktaal op die wijs te zin-gen. Het blijkt een helpende vorm voor mensen om over de drempel te komen.

Vrome prestatie

Móet het als je de Geest hebt ontvangen? Nee. Het moet niet! Dan denk ik aan

allerlei reisgenoten in de jaren '60 en '70, toen deze dingen voor het eerst vanuit de Pinkstergemeenten overwaaiden. Toen was het wel zo, dat als je echt met de Geest gedoopt was, je toch wel in tongen móest spreken. Wat een spanning en frustratie dat opleverde! Want als je in tongen moet en zal spreken, dan wil het natuurlijk bij sommigen juist niet. Als je niet uitkijkt verwoordt het daarmee tot een vrome prestatie, waarop je afgerekend wordt! Maar het mag wél!

Voor kerkemensen zoals ik was het een hele ontdekking, dat er een scala is aan gaven en mogelijkheden van de Geest ook in onze tijd. Ik zie me nog staan op dat eerste Vuurweekend, waarbij ik aan ds Verhoef van de Charismatische Werkgemeenschap Nederland de vraag stelde: 'Als het waar is wat u over de Geestesgaven zegt, waarom heb ik er dan in de kerk nog nooit over gehoord?' Ik kreeg toen de opdracht mee om het Nieuwe Testament door te lezen en aan te strepen waar ik op deze gaven stuitte. Ik was verbijsterd zo vaak als die gaven voorkwamen. Alleen in het boek Handelingen al.

In onze kerkelijke traditie hadden exegetische goochelaars op grote schaal de verdwijntruc gehanteerd. Maar wat een zegen dat het tij is gekeerd! Een nieuwe lente en een nieuwe openheid. Ik dank God voor de gaven van Zijn Geest ook in onze tijd. Ik dank God dat ik in tongen mag spreken, samen met steeds meer mensen.

Eerlijk gezegd heb ik niet behoefte aan veel commentaar. Te verbijsterend (ook onthullend) vind ik de gedachte dat het hier beschreven gebrabbel, samen op en tussendoor met je pastorale gesprekken of gebeden (terwijl je er zelf ook niets van verstaat - over eigen stich-ting gesproken!), ook maar iets te ma-ken zou hebben met gaven van de Hei-lige Geest zoals Hij die gaf op de pink-sterdag of zoals Paulus (relativerend en inperkend) erover schrijft in 1 Korintiërs 12-14. Het blijkt bovendien om iets te gaan dat je kennelijk zelf nog kunt be-ginnen en beheersen ook. Dat lijkt me ook al niet in het Woord door de Geest geleerd te worden. Holle klanktaal is dit eerder. 'Komt daarom tot bezinning en wees helder van geest, zodat u kunt bid-den', zou ik met Petrus willen zeggen (1 Petr. 4:7)

Bereidheid om in een ambt te dienen

In veel kerken zijn de afgelopen maanden nieuwe ambtsdragers bevestigd. Voordat het tegenwoordig zover kan komen, moeten kerkenraden in toenemende mate een toubberige weg gaan, waarop heel wat beoogde broeders niet beschikbaar blijken of ontheffingsaanvragen verwerkt moeten worden. In het *Reformatorisch Dagblad* van 12 mei schreef de bekende christelijke gereformeerde D. Koole daar een kort artikel over, dat wil helpen op een nuchtere, maar ook geestelijke manier na te denken over het beschikbaar zijn voor één van de ambten. Graag geef ik een groot deel door van het artikel, dat verscheen onder de titel: 'Bedank niet te snel voor het ambtelijk werk.' Misschien is het een idee om het uit te knippen en volgend jaar ergens in januari/februari in je kerkblaadje te zetten. In ieder geval vooraf aan de nieuwe talstellingen. Koole schrijft:

Kerkenraden hebben er in veel gevallen moeite mee om geschikte ambtsdragers te vinden. De klachten daarover beperken zich niet tot gemeenten die door ontvolking van steden aan uitdunning en vergrijzing lijden, men kampt er ook mee in gemeenten die qua omvang, samenstelling en leeftijdsopbouw over voldoende ambtelijk potentieel zouden moeten beschikken. Er zijn gemeenten waarin tot op hoge leeftijd op ouderen een beroep moet worden gedaan; verlenging van ambtsperioden is geen ongewoon verschijnsel. Bij niet weinig jonge mensen staat de bereidheid tot het bijzonder ambt in de kerk van Christus op gespannen voet met maatschappelijke aspiraties.

Op het gereformeerde erf heeft heel lang de opvatting gegolden dat op een roeping tot het ambt niet anders dan positief kon worden beslist. Tussen de verkiezing door de gemeente en de roeping van Godswege stond in zekere zin een isgelijktken en alleen zwaarwegende argumenten konden ertoe leiden dat aan iemand ontheffing van de benoeming werd verleend. In bepaalde vleugels van de gereformeerde gezindte geldt die opvatting nog altijd. De tijden zijn echter veranderd en in de

Als kerkenraad op de foto

overweging van een roeping tot het ambt wordt vandaag niet alleen met geestelijke, maar ook met rationele, zakelijke argumenten gerekend. Misschien moet zelfs worden vastgesteld dat er kerken zijn waarin bij niet weinigen de laatste prevaleren boven de eerste. Een kerkelijk ambt wil men eventueel wel waarnemen, maar alleen voor zover dat in het eigen levensprogramma is in te passen.

Biddende overweging

Wat de orthodoxe kerken van gereformeerde signatuur betreft, kan worden gezegd dat voor een roeping tot het ambt in de gemeente van Christus niet al te gemakkelijk zal worden bedankt. Als het besef leeft dat in de stem van de gemeente de stem van de Heere der kerk doorklinkt - en de Bijbel geeft grond voor dat besef - dan zal een beslissing in positieve of negatieve zin altijd het resultaat zijn van een serieuze en biddende overweging van de factoren die onder ogen moeten worden gezien.

De eerste en ongetwijfeld belangrijkste vraag die een gekozene sterk kan bezighouden is: Beantwoord ik wel aan de eisen die Gods Woord aan de ambtsdrager stelt en beschik ik over voldoende voorwaarden om het bijzondere ambt op de vereiste wijze uit te oefenen? Ben ik voldoende toegerust om aan de gemeente geestelijk leiding te geven of er diaconaal met vrucht in bezig te zijn?

Is men met deze vraag in het reine gekomen, dan dient zich bij niet weinigen het probleem aan van de spanning tussen ambt en gezin. Aanvaarding van een ambt in de kerk van Christus betekent dat een belangrijk deel van onze vrije tijd wordt geïnvesteerd in de dienst van God. Misschien moet worden gezegd dat dit in beginsel van elke gelovige geldt, maar voor hen die het bijzonder ambt bekleden geldt het wel heel in het bijzonder. Elke week zal de vrouw haar man een of meer avonden moeten afstaan voor het werk in de gemeente. Dit probleem zal alleen dan goed op te vangen zijn wanneer én de man én de vrouw de dienst van de Heere zó zijn toegedaan, dat zij beiden bereid zijn dit offer te brengen.

Honderdvoud

Heeft de kandidaat-ambtsdrager ook kinderen, dan kan zijn beslissing erg worden bemoeilijkt door de gedachte dat de omgang met zijn kinderen sterk zal verminderen. Daarbij maakt het geen groot verschil of het om jonge kinderen of om pubers gaat. Vooral in deze tijd vraagt een serieuze, christelijke opvoeding van onze kinderen een goed samenspel tussen man en vrouw. Daarop mag niet een te grote wissel worden getrokken. Vaststaat dat iedereen die tot een kerkelijk ambt wordt geroepen, niet mag voorbijzien aan het gezin. De eerste verantwoordelijkheid van elke ambtsdrager ligt in zijn eigen gezin.

Verwaarlozing van die verantwoordelijkheid kan hem duur komen te staan.

Wat moet een kandidaat-ambtsdrager die in de afweging van zijn verantwoordelijkheden het nemen van een beslissing erg moeilijk vindt, worden aangeraden? Wanneer bij hem de overtuiging is gegroeid dat in de verkiezing door de gemeente de roeping van de Heere der kerk doorklonk, mag hij om te beginnen vertrouwen dat God hem zal helpen in het opvangen van de consequenties die aan de opvolging van die roeping verbonden zijn.

Bij het gehoorzaam zich ter beschikking stellen, mag de geroepene in gedachten nemen wat Jezus in Markus 10:28-31 zegt over het loon van het volgen van Hem: 'Voorwaar zeg Ik ulieden: Er is niemand,

die verlaten heeft huis, of broeders, of zusters, of vader, of moeder, of vrouw, of kinderen, of akkers, om Mijnentwil en des Evangelies wil, of hij ontvangt honderdvoud, nu in dezen tijd, huizen, en broeders, en zusters, en moeders, en kinderen, en akkers, met de vervolgingen, en in de toekomstige eeuw het eeuwige leven.' In beginsel zal er ook in het leven van de ambtsdrager van vandaag iets van die radicale overgave en spontane toewijding aan de dienst van God moeten zijn.

Liefdevol overleg

Verder moet de te nemen beslissing mede het resultaat zijn van liefdevol overleg tussen man en vrouw, waarbij wordt nagegaan hoe de vrije tijd tussen kerk en gezin

evenwichtig kan worden verdeeld. Dient men eenmaal in het ambt, dan kan een belangrijk deel van de spanning tussen ambt en gezin worden weggenomen doordat de ambtsdrager zijn gezin in de vreugden en zorgen van het ambt laat delen. Sterker nog, wanneer de ambtsdrager zijn gezin in zijn ambtelijk werk betreft en wanneer wordt gevoeld dat het werk wordt gedaan vanuit een levende en innige relatie tot de Heere God, zal dat in veel gevallen kunnen betekenen dat in het gezin een geestelijke sfeer groeit van waaruit men man en vader voor dit werk met liefde afstaat.

Een stuk in de (kerk-)kraag

In de media is de laatste tijd veel aandacht gegeven aan alcoholgebruik onder jongeren. Is dat echt zo'n groot probleem als wordt gesuggereerd en geldt dat ook voor jongeren uit christelijke gezinnen?', zo luidt de intro van het artikel 'Alcoholgebruik onder jongeren (2)'. Het stond op 12 mei in het *Kerkblad voor het Noorden* (van de CGK). Het slaat een thema aan dat nog al te vaak van relativiserende en vergoelijkende termen wordt voorzien. 'Ach, we zijn allemaal jong geweest', en vergelijkbare clichés als geweten-sussers. Terwijl het om een problematiek gaat die niet gering is en ook hard groeit. Er wordt door een fors deel van de christelijke jongeren angstaanjagend veel gezopen. Dat begint ook steeds jonger. Om dit probleem adequaat in kaart te brengen, zou ook aandacht nodig zijn voor het voorbeeldgedrag van veel ouderen in de kerk, naar mijn overtuiging. In het hier aangehaalde artikel wordt in het kort zinnige informatie gegeven over de ernst en de kwalijke gevolgen van dit groeiende probleem onder jongeren. De informatie komt van iemand die het weten kan, hoofdcommissaris P.J. Aalbersberg van de politie IJsselland. In het interview dat met hem werd gehouden, geeft hij ons het volgende mee, dat we hoognodig in alle nuchterheid maar eens in de kraag moeten vatten:

Is er verschil in drinkgewoonten tussen kerkelijke en niet-kerkelijke jongeren? Ook hier is bij mijn weten nog geen onderzoek naar gedaan. Persoonlijk denk ik dat er geen groot verschil is. Ook in de kerkelijke samenleving is alcohol een bijna vanzelfsprekend verschijnsel geworden. Alcohol hoort bij gezelligheid. In bijna elke jeugdsoos is alcohol beschikbaar. Daarnaast vind je een deel van de ketenproblematiek juist in die plattelandsgebieden met een grote kerkelijke vertegenwoordiging.

Veel ouders zeggen: 'Onze kinderen doen dat niet...' Of: 'Onze kinderen gaan niet naar de disco, ze zitten bij elkaar in een keet op ons erf, dat is lang zo erg niet...' Een deel van de oorzaak zit juist bij ouders zelf. In algemene zin is hun opstelling de laatste jaren sterk veranderd. Enkele cijfers: in 1998 vond 22% van de ouders van 12-15 jarigen het goed of ze zeiden er niets van wanneer hun kinderen alcohol dronken. In 2003 is dit percentage opgelopen tot 74%, maar liefst driekwart van alle ouders, en dat in 5 jaar tijd! Juist jongeren tussen 12 en 15 drinken vooral thuis of bij vrienden thuis. Het lijkt wel of ouders het moeilijk vinden om een grens te stellen en dan nog wel in het belang van hun eigen kind. Ik vraag wel eens aan ouders of zij wel eens de keet van hun kinderen hebben bezocht en weten

hoe het daar gaat. Bijna altijd is het antwoord: nee. Ouders zijn weinig betrokken bij de cultuur van hun jongeren.

Giftig

Zijn er gegevens bekend over de gevolgen van alcoholgebruik onder jongeren? (aantasting korte-termijn-geheugen) Alcohol is zeer giftig. 'Er zijn maar weinig drugs die zo giftig zijn als alcohol', zegt prof. dr. Verbaten, psychofarmacoloog aan de universiteit van Utrecht. 'Dat is het bijzondere van alcohol. Het is al giftig in de dosis die je gebruikt in het normale sociale verkeer.' De meeste ouders weten dat niet, denkt Verbaten. 'Anders zouden ze er wel strenger op zijn. De effecten van alcohol houden niet op bij een kater. Zelfs als je je roes hebt uitgeslapen en je denkt ervan af te zijn, ben je nog niet van de effecten af. De chronische effecten van alcohol zijn zeer schadelijk voor het lichaam.' Daarnaast beschadigt alcohol het zenuwstelsel. 'Alcohol is extra gevaarlijk voor jongeren zeg tussen de 12-16 jaar, omdat het zenuwstelsel dan nog niet helemaal klaar is. Dat is pas klaar na de puberteit. Dus je beschadigt iets wat nog in de groei is. Daarnaast is uit onderzoek gebleken dat als je begint met drinken zo rond je vijftiende jaar, je een vier keer zo hoge kans hebt op een alcoholverslaving als je volwassen bent, dan wanneer je op je 21ste zou beginnen met drinken.'

Verder beschadigt alcohol de groei van hersenen bij kinderen. Alcohol beschadigt de hersencellen en dat heeft tot gevolg dat je bij kinderen waar die hersenen nog groeien, een aantoonbaar geringere groei ziet. Men heeft in het bijzonder gekeken naar een kleine kern, diep in de hersenen, waar het geheugen zit, en dan zie je dat die hippocampus 10% minder groeit. Dat heeft onherroepelijk gevolgen voor de kwaliteiten van de geheugenprocessen.'

Gezamenlijke aanpak

Wat kunnen ouders en scholen doen om het alcoholgebruik bij jongeren in te dammen?

Het probleem van het alcoholgebruik zit diep in onze samenleving. Een enkele actie zal dan ook niet echt verandering brengen. Alleen een meerjarige gezamenlijke aanpak van alle partijen, zoals: ouders, verenigingen, scholen, gemeenten, politie,

GGD, CAD, rijksverheid enz. kan de huidige trend veranderen. Een aanpak die de beschikbaarheid van alcohol vermindert. Zo ben ik verheugd over het plan van Minister Hoogervorst om de breezers uit de supermarkt te weren. Van mij zou de minimum leeftijd ook van 16 naar 18 jaar mogen worden verhoogd. Maar even belangrijk is de rol van de ouders, het niet op heel jonge leeftijd alvast laten proeven, maar zeker ook als voorbeeld.

Welk beeld wil je bij je kinderen achterlaten, een beeld van 'met alcohol is het gezellig'? Helaas doen we dat te veel, kijk maar naar de Olympische spelen waar onze nationale trots, het Holland Heineken House over de hele wereld gaat.

En de kerk?

Wat kan de kerk eraan doen? Moet het op de kansel en op catechisatie aan de orde worden gesteld? Hoe doe je dat?

Ik denk dat het belangrijk is dat dit thema ook in de kerk wordt benoemd. Ouders worstelen vaak met vragen. Samen hierover praten, standpunten uitwisselen en een gemeenschappelijke mening vormen, dat maakt je sterker. Hier kunnen we iets leren van onze jongeren: via msn en sms communiceren die voortdurend met elkaar. Misschien zouden ouders dit in kerkverband ook eens moeten doen. Mijn persoonlijke mening is dat een deel van de problematiek ook met zingeving van jongeren te maken heeft. Hierin kan de kerk natuurlijk een leidende rol nemen. Als kerk belijden wij dat wij onze kinderen van God hebben gekregen. Er moet dan ook in de kerk passie zijn voor de jeugd. Jeugd- en jongerenwerk, passend binnen hun cultuur, mag wat mij betreft topprioriteit krijgen in de kerk.

www.woordenwereld.nl

Verschenen cahier 69

Het verbond van Gods liefde

Ds. Clarence Stam

Omdat het verbond het hart van de evangelie-prediking is, verdient het ook in onze tijd aandacht en waardering.

Over dat verbond verscheen in 1999 van de hand van de Canadese predikant Clarence Stam (1948) het boek The Covenant of Love. Een herdruk volgde in 2001.

Onder de titel Het verbond van Gods liefde wordt dit boek nu in het Nederlands gepubliceerd. De schrijver wil laten zien hoe het verbond een sleutelbegrip is in de Bijbel. Het verbond werd gesloten in het Oude Testament en in het Nieuwe Testament werd het voortgezet als het nieuwe verbond in Christus, door zijn bloed.

Allereerst wordt de geschiedenis van het verbond beschreven. Daarna worden de aard en de bedoeling ervan uiteengezet. Dit alles staat in het licht van de rijkdom die God ons hierin geeft door Jezus Christus.

Een aantal belangrijke punten komt hierbij naar voren. God sloot zijn verbond met de hele mensheid. Na de zondeval bleef Hij trouw aan wie Hem vrezen. Daarnaast wordt in Het verbond van Gods liefde sterk benadrukt dat het verbond geen contract is, maar een levende relatie. Uitgelegd wordt waarom die liefdesrelatie bestaat en wat de betekenis van het verbond is voor de menselijke verantwoordelijkheid. In het verbond staan Gods beloften altijd voorop. Door het leven vanuit het verbond worden we ons ervan bewust dat alle eer alleen God toekomt.

De Bijbel leert ons dat het verbond voortkomt uit Gods grote liefde. Zo was dat al bij het begin van de schepping. En de eeuwen door heeft Hij Zich aan het verbond gehouden door het geven van zijn enige Zoon, 'opdat iedereen die in hem gelooft niet verloren gaat, maar eeuwig leven heeft'.

